

Український незалежний центр політичних досліджень (УНЦПД)

Розробка регіональних цільових програм сприяння розвитку громадянського суспільства

Методичні рекомендації

Київ
Агентство «Україна»
2012

УДК 352.072.21:316.32(477)(072)
ББК 66.3(4Укр)12я7
Р65

Публікацію підготовлено за підтримки Програми «Громадянське суспільство та належне врядування» Міжнародного фонду «Відродження». Жодну частину цих матеріалів не можна відтворювати, використовувати в будь-якому форматі, включаючи графічний, електронний, ксерокопіювальний чи будь-який інший спосіб, без відповідного посилання на оригінальне джерело.

Книга випускається українською мовою в друкованому й електронному варіантах. Електронну версію видання представлено на сайті УНЦПД за адресою <http://www.ucipr.org.ua>. У друкованому вигляді книга розповсюджується безкоштовно. УНЦПД дозволяє поширювати тексти з посиланням на джерело.

Р65 Розробка регіональних цільових програм сприяння розвитку громадянського суспільства / Укр. незалеж. центр політ. дослідж. : А. О. Красносільська, М. В. Лациба. – К. : Агентство «Україна», 2012. – 88 с.

ISBN 978-966-2157-91-8

У книзі наведено методичні рекомендації щодо розробки та виконання регіональних цільових програм сприяння розвитку громадянського суспільства. Методичні рекомендації містять поради щодо: алгоритму розробки регіональних цільових програм сприяння розвитку громадянського суспільства; орієнтовної структури програм; визначення мети, завдань програм та заходів програм (із оглядом відповідного досвіду різних регіонів України); визначення очікуваних результатів та результативних показників виконання програми; порядку моніторингу реалізації програм. Крім того, наведено загальний огляд мети, завдань та інституційного забезпечення державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні.

Видання буде корисним для представників органів виконавчої влади та інститутів громадянського суспільства.

УДК 352.072.21:316.32(477)(072)
ББК 66.3(4Укр)12я7

ЗМІСТ

1. Державна політика сприяння розвитку громадянського суспільства	5
1.1. Що таке громадянське суспільство та його інститути і навіщо державі сприяти його розвитку?	6
1.2. Які нормативно-правові акти регулюють політику сприяння розвитку громадянського суспільства?	9
1.3. Якими є мета та завдання державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства?	11
1.4. Хто є виконавцями політики сприяння розвитку громадянського суспільства та як вони взаємодіють між собою?	16
1.5. Як використати регіональні програми сприяння розвитку громадянського суспільства для виконання Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства?	19
2. Процедурні питання розробки регіональних програм сприяння розвитку громадянського суспільства.....	23
2.1. Алгоритм дій з розробки і затвердження проекту програми сприяння розвитку громадянського суспільства та її реалізації	24
2.2. Орієнтовна структура проекту Програми	29
2.3. Визначення мети та завдань Програми.....	32
2.4. Визначення заходів Програм	36
2.5. Залучення громадськості до розробки проекту Програми.....	42
2.6. Визначення видатків для фінансування заходів Програми	45
2.7. Визначення очікуваних результатів та результативних показників виконання Програми	49
2.8. Визначення порядку моніторингу реалізації Програми	55
ДОДАТКИ	
Додаток 1. Обласна програма сприяння розвитку громадянського суспільства у Вінницькій області на 2012-2015 роки	58
Додаток 1.1. Ресурсне забезпечення Обласної програми сприяння розвитку громадянського суспільства у Вінницькій області на 2012-2015 роки	65
Додаток 1.2. Напрями діяльності та заходи Обласної програми сприяння розвитку громадянського суспільства у Вінницькій області на 2012–2015 роки	66
Додаток 2. Указ Президента України «Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації» № 212/2012 від 24 березня 2012 року	74
Додаток 3. Координаційна рада з питань розвитку громадянського суспільства.....	84

**ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА
СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ
ГРОМАДЯНСЬКОГО
СУСПІЛЬСТВА**

1.1. ЩО ТАКЕ ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО ТА ЙОГО ІНСТИТУТИ І НАВІЩО ДЕРЖАВІ СПРИЯТИ ЙОГО РОЗВИТКУ?

Під поняттям «громадянське суспільство» розуміють сукупність відносин між приватними особами та організаціями, що виникають для задоволення їх інтересів на засадах добровільності й самоорганізації та розгортаються поза родинними й комерційними відносинами.

У громадянському суспільстві діють формальні організації і неформальні групи, основними ознаками яких є:

- приватний характер, тобто незалежність від органів державної влади;
- некомерційний характер, тобто відсутність мети розподілу прибутку від діяльності між засновниками та учасниками;
- самоврядний та добровільний характер, тобто створення за ініціативою громадян та визначення цілей і способів їх діяльності на розсуд громадян.

Метою інститутів громадянського суспільства є спільні дії, спрямовані на просування або захист власного, однак водночас і колективного, інтересу в законотворчій та підзвітній суспільству спосіб.

У законодавстві України немає чіткого визначення інститутів громадянського суспільства.

Перелік таких інститутів наведений у багатьох постановках Кабінету Міністрів України (далі – КМУ)¹. Попри неістотні відмінності у різних актах, до цього переліку включено:

- громадські об'єднання;
- благодійні організації;
- професійні і творчі спілки;
- організації роботодавців;
- саморегульвні організації та організації, які здійснюють професійне самоврядування;
- релігійні організації;
- органи самоорганізації населення;
- недержавні засоби масової інформації;
- інші непідприємницькі товариства і установи, легалізовані відповідно до законодавства.

У країнах розвинутої демократії громадянське суспільство розвивається за сприяння держави, оскільки вона усвідомлює той факт, що діяльність громадянського суспільства відповідає її інтересам, або, простіше кажучи, вигідна для неї.

Інститути громадянського суспільства забезпечують:

- надання якісних та економічно ефективних соціальних послуг, у тому числі таких, які не

¹ Постанови КМУ «Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади» від 05.11.2008 року № 976; «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від 03.11.2010 року № 996, якою затверджено Порядок проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики та типові положення про громадські ради при органах виконавчої влади; Розпорядження КМУ «Про схвалення Концепції сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства» від 21.11.2007 року № 1035-р (визнана такою, що втратила чинність, у зв'язку із затвердженням Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства (Указ Президента України № 212/2012 року від 24.03.2012 року).

можуть забезпечити ані держава, ані комерційні організації, та переважно шляхом вироблення інноваційних підходів до забезпечення таких послуг;

- організацію громадян для самостійного задоволення їх інтересів без додаткових фінансових або адміністративних витрат з боку держави;
- поширення благодійництва та надання адресної і оперативної благодійної допомоги;
- неполітичне, тобто без мети здобуття політичної влади, формування, представлення та просування інтересів різних груп населення як серед самих громадян, так і в комунікації з органами державної влади;
- участь в ухваленні рішень та забезпечення таким чином більшої ефективності рішень з огляду на врахування інтересів різних соціальних груп².

Діючи у такий спосіб, інституції громадянського суспільства нейтралізують патерналістські очікування громадян, підтримують та відтворюють демократичну політичну культуру, а також відіграють помітну роль у забезпеченні суспільної стабільності.

Отже, сприяння розвитку громадянського суспільства дозволяє державі:

- звільняти себе від реалізації окремих надмірно обтяжливих соціальних завдань із збереженням високих соціальних стандартів для населення. Так, завдяки залученню громадських організацій у Німеччині держава заощаджує 30-37% вартості таких послуг. В Україні підтримка громадських організацій дозволяє на кожен 1 грн вкладених бюджетних коштів отримувати послугу вартістю 4 грн (досвід Донецької обласної ради);
- підвищувати якість публічно-правових рішень через більш повне врахування потреб населення, альтернатив та можливих наслідків рішень;
- підвищити рівень довіри до органів публічної влади та рівень легітимності публічно-правових рішень;
- забезпечувати більш повну імплементацію публічно-правових рішень населенням.

Відмова від комунікації з громадським сектором та його відсторонення від формування політики:

- перетворює громадський сектор на альтернативу та конкурента владного сектору у соціальній та політичній сферах;
- негативно впливає на рівень підтримки владних інститутів з боку населення;
- підриває легітимність публічних рішень та знижує готовність населення до їх виконання.

Протягом останніх 10 років у світі дедалі помітнішим стає економічний ефект від розвитку громадянського суспільства:

- неурядові організації створюють 3-9% у ВВП розвинених країн (5% у Бельгії, 7,9% у Канаді);
- у громадському секторі країн Європейського Союзу працевлаштовано від 4,4% до 14% працездатного населення або принаймні 5 із кожних ста осіб;
- у громадському секторі країн Європейського Союзу працюють у 10 разів більше людей, ніж у легкій промисловості, та в 5 разів більше, ніж у харчовій промисловості;
- у країнах Центрально-Східної Європи громадські організації залучають втричі більше

² Використано матеріали аналітичної доповіді Національного інституту стратегічних досліджень «Про стан розвитку громадянського суспільства в Україні», підготовленої за участю А. Красносільської та М. Лациби (Український незалежний центр політичних досліджень). Докладніше див.: <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/XXI-e3446.pdf>.

внутрішніх та зовнішніх інвестицій у соціальну сферу, ніж державні та комунальні установи соціального спрямування;

- внесок неурядових організацій у ВВП країн Європейського Союзу зростає вдвічі швидше, ніж внесок легкої промисловості;
- громадянське суспільство у сукупності створило у світі більше 25 млн оплачуваних робочих місць (найбільша транснаціональна корпорація створює 3,5 млн робочих місць);
- 60% працівників громадянського суспільства (включно із волонтерами) зайняті у наданні послуг, із них 40% надають соціальні, медичні та освітні послуги;
- неприбуткові організації в США у 2011 році посіли третє місце у переліку роботодавців після роздрібної торгівлі та переробної промисловості, до того ж вони є відносно стійкими до наслідків економічної кризи.

Визнавши необхідність повноцінного сприяння розвитку громадянського суспільства, Президент України затвердив Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства (далі – Стратегія) та План першочергових заходів щодо її реалізації, а також створив Координаційну раду з питань розвитку громадянського суспільства.

Наведені аргументи можна використовувати для захисту проекту Програми сприяння розвитку громадянського суспільства перед відповідною обласною радою.

1.2. ЯКІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ РЕГУЛЮЮТЬ ПОЛІТИКУ СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА?

Основи державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства визначаються такими актами:

- Указ Президента України «Питання розвитку громадянського суспільства в Україні» № 32/2012 від 25 січня 2012 року, яким затверджено Положення про координаційну раду з питань розвитку громадянського суспільства та її персональний склад;
- Указ Президента України «Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації» № 212/2012 від 24 березня 2012 року, яким затверджено відповідні Стратегію та План першочергових заходів щодо її реалізації.

Стратегія державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства є спадкоємницею Концепції сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства (затверджена Розпорядження КМУ № 1035-р від 21.11.2007 року та визнана такою, що втратила чинність, у зв'язку із затвердженням Стратегії, Розпорядженням КМУ № 389-р від 20.06.2012 року). Визначені Концепцією завдання органів виконавчої влади щодо сприяння розвитку громадянського суспільства у Стратегії уточнено, та визначено шляхи їх реалізації.

Завдання державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства		
Концепція сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства	Стратегія державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства	
1.	Удосконалення нормативно-правової бази з питань розвитку громадянського суспільства, діяльності інститутів громадянського суспільства (ІГС), доступу громадян до інформації.	Приведення національного законодавства щодо діяльності ІГС у відповідність до європейських стандартів.
2.	Розроблення та впровадження ефективного механізму налагодження комунікацій між органами виконавчої влади та ІГС.	Налагодження ефективної взаємодії ІГС з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування; забезпечення участі громадянського суспільства та його інститутів у процесах формування і реалізації державної, регіональної політики та забезпечення умов для здійснення ефективного громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

3.	Створення належних умов для розвитку ІГС.	Сприяння становленню та розвитку мережі ІГС у багатоманітності їх форм; створення системи ресурсного забезпечення сталої діяльності ІГС.
4.	Формування громадянської культури суспільства – виявлення активної громадянської позиції, зокрема щодо участі у процесах формування та реалізації державної політики, усвідомлення громадськістю принципів співробітництва між органами виконавчої влади та ІГС; сприяння розвитку волонтерського руху, благодійництва і меценатства.	Укорінення громадянської культури та суспільної практики волонтерства і благодійництва, забезпечення сприятливих умов для їх розвитку.
5.		Впровадження європейських підходів до питань делегування ІГС окремих функцій держави щодо реалізації державної політики в гуманітарній та соціальній сферах.
6.		Підтримка різноманітних форм місцевої демократії.
7.		Підтримка громадських ініціатив, спрямованих на формування культури гендерної рівності, подолання стереотипів щодо ролі та місця чоловіків і жінок у суспільстві.

Отже, з більшістю завдань щодо сприяння розвитку громадянського суспільства органи виконавчої влади ознайомлені щонайменше з 2007 року.

Інструменти державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства визначені багатьма актами КМУ, зокрема:

- Постановою КМУ «Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади» від 05.11.2008 року № 976;
- Постановою КМУ «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від 03.11.2010 року № 996, якою затверджено Порядок проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики (далі – Порядок проведення консультацій з громадськістю) та типові положення про громадські ради при органах виконавчої влади;
- Постановою КМУ «Про затвердження Порядку проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених громадськими організаціями та творчими спілками, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка» від 12.10.2011 року № 1049.

1.3. ЯКИМИ Є МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА?

Мету та завдання державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства, а також шляхи їх реалізації визначає Стратегія державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства та деталізує План першочергових заходів щодо її реалізації (затверджені Указом Президента України від 24.03.2012 року № 212/2012).

Відповідно до Стратегії **метою державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні є** створення більш сприятливих умов для задоволення інтересів, захист прав і свобод людини і громадянина, подальше становлення громадянського суспільства на засадах безпосередньої, представницької демократії, широкого впровадження форм демократії участі, самореалізації та самоорганізації громадян.

Отже, **державна політика сприяння розвитку громадянського суспільства спрямована на:**

- створення сприятливих умов для реєстрації ІГС та реалізації ними їх завдань (передусім – для надання різноманітних соціальних послуг та участі у формуванні та реалізації державної політики);
- сприяння підвищенню громадській активності, волонтерству та благодійництву, зокрема в їх неінституціоналізованих формах.

Остаточною метою реалізації завдань політики є більш повне задоволення інтересів населення та підвищення його спроможності до самостійного задоволення власних інтересів.

Сприяння розвитку громадянського суспільства не передбачає жодного втручання органів державної влади у самоорганізацію громадян, визначення ними напрямів і способів громадської діяльності та управління ІГС.

Стратегія ставить перед органами виконавчої влади такі завдання:

- приведення національного законодавства щодо діяльності ІГС у відповідність до європейських стандартів;
- конституційне закріплення основ взаємодії ІГС з органами державної влади та органами місцевого самоврядування;
- сприяння становленню та розвитку мережі ІГС у багатоманітності їх форм;
- налагодження ефективної взаємодії ІГС з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування;
- забезпечення участі громадянського суспільства та його інститутів у процесах формування і реалізації державної, регіональної політики та забезпечення умов для здійснення ефективного громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування;
- впровадження європейських підходів до питань делегування ІГС окремих функцій держави щодо реалізації державної політики в гуманітарній та соціальній сферах;
- підтримка різноманітних форм місцевої демократії;
- укорінення громадянської культури та суспільної практики волонтерства і благодійництва, забезпечення сприятливих умов для їх розвитку;

- створення системи ресурсного забезпечення сталої діяльності ІГС;
- підтримка громадських ініціатив, спрямованих на формування культури гендерної рівності, подолання стереотипів щодо ролі та місця чоловіків і жінок у суспільстві.

Серед завдань Стратегії до компетенції місцевих органів виконавчої влади належать:

№	Завдання відповідно до Стратегії та Плану першочергових заходів	Рекомендований спосіб виконання
1.	Проведення систематичних консультацій з громадськістю у процесі прийняття рішень, завчасне оприлюднення проектів відповідних актів на офіційних веб-сайтах цих органів.	<ul style="list-style-type: none"> • Забезпечити дотримання процедур проведення консультацій з громадськістю, передбачених Порядком проведення консультацій з громадськістю, затвердженим постановою КМУ «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від 03.11.2010 року № 996 (щодо випадків обов'язкових консультацій, складання планів консультацій, проведення позапланових консультацій на запит громадськості, підготовки звітів за результатами консультацій тощо). • Забезпечити виконання вимог Закону України «Про доступ до публічної інформації» (щодо строків та порядку оприлюднення актів).
2.	Сприяння роботі громадських рад та інших консультативно-дорадчих органів, удосконалення механізмів їх взаємодії з консультативно-дорадчими органами.	<ul style="list-style-type: none"> • Забезпечити виконання вимог Типового положення про громадську раду, затвердженого постановою КМУ від 03.11.2010 року № 996 (щодо забезпечення ради приміщенням, засобами зв'язку, надання проектів актів для проведення консультацій). • Привести внутрішні регламенти органів виконавчої влади у відповідність до Положення про громадську раду в порядку взаємодії.
3.	Створення умов для проведення громадських експертиз діяльності органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, громадських антикорупційних експертиз проектів нормативно-правових актів та врахування їх рекомендацій.	<ul style="list-style-type: none"> • Забезпечити виконання вимог Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади, затвердженого постановою КМУ «Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади» від 05.11.2008 року № 976.

4.	Здійснення методичної підтримки та підвищення організаційної спроможності посадових осіб органів виконавчої влади щодо реалізації процедур залучення громадськості до формування і реалізації державної, регіональної політики.	<ul style="list-style-type: none"> • Організувати спеціальні навчання (семінари, тренінги) для державних службовців щодо використання інструментів політики сприяння розвитку громадянського суспільства: консультацій з громадськістю, громадських експертиз, роботи з громадською радою. Залучати до проведення таких навчань представників ІГС. • Розробити та поширити методичні посібники та/або роз'яснення для державних службовців щодо використання згаданих інструментів політики. • Запровадити практику стажувань державних службовців в ІГС та навпаки. • Залучати до зазначених навчань посадових осіб районних держадміністрацій.
5.	Розвиток механізмів електронного урядування та електронної демократії.	<ul style="list-style-type: none"> • Запровадити електронні приймальні громадян на сайтах органів влади та органів місцевого самоврядування. • Запровадити громадське обговорення проєктів нормативно-правових актів на сайтах органів влади відповідно до Порядку проведення консультацій з громадськістю, затвердженого постановою КМУ від 03.11.2010 року № 996.
6.	Розвиток механізмів соціального партнерства між владою, бізнесом та ІГС.	<ul style="list-style-type: none"> • Сприяти створенню і роботі територіальних тристоронніх соціально-економічних рад відповідно до Закону України «Про соціальний діалог».
7.	Здійснення моніторингу громадської думки з питань діяльності органів влади.	<ul style="list-style-type: none"> • Проводити консультації з громадськістю щодо діяльності органу влади відповідно до Порядку проведення консультацій з громадськістю, затвердженого постановою КМУ від 03.11.2010 року № 996. • Залучати до проведення такого моніторингу ресурси та експертний потенціал ІГС. • Проводити громадські обговорення планів та звітів органу влади (зокрема, щорічних планів та звітів щодо реалізації Стратегії відповідно до вимог Концепції сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства). • Проводити власні соціологічні дослідження (зокрема, із залученням ІГС). • Використовувати дані відкритих соціологічних досліджень.

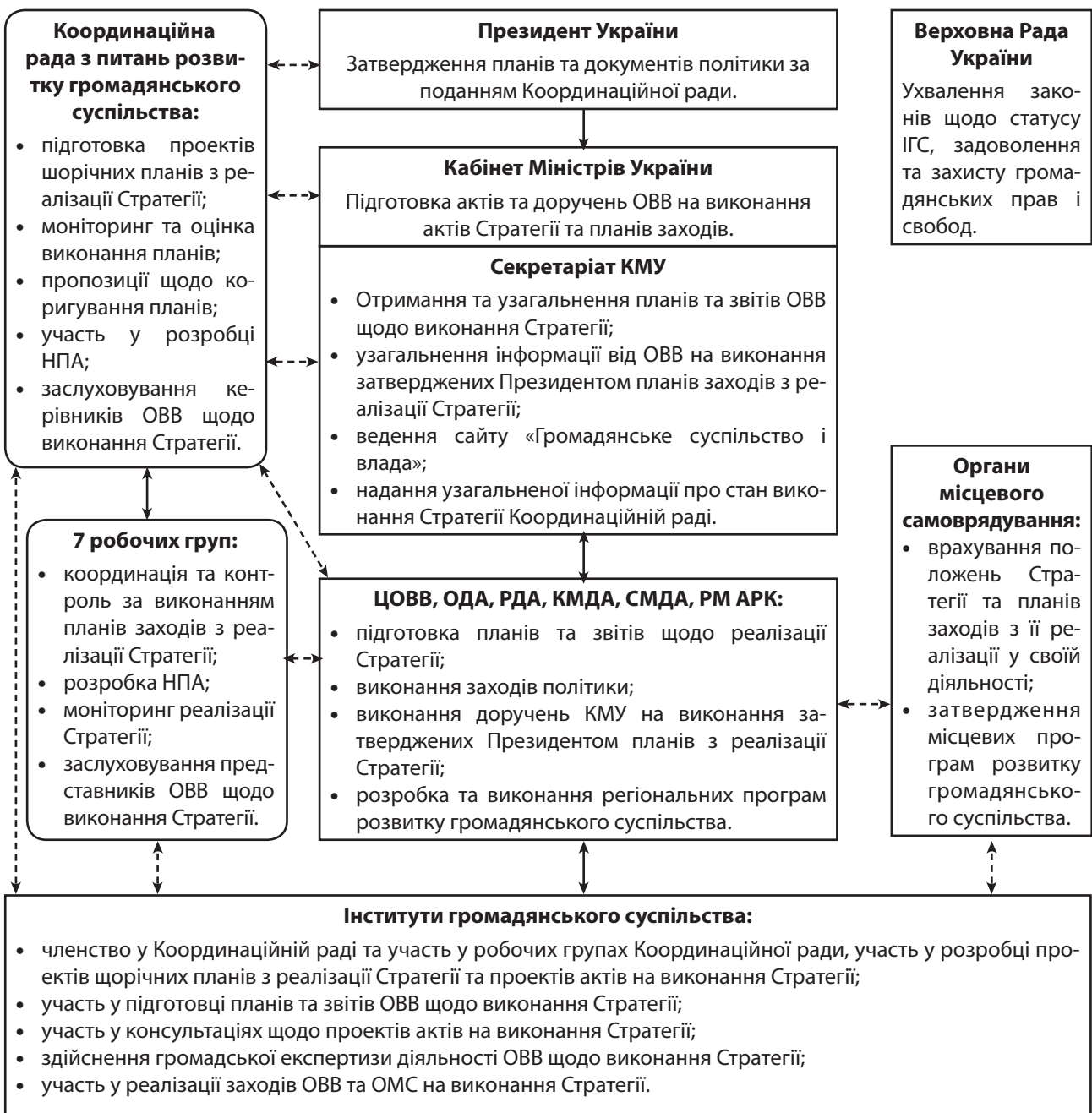
8.	Удосконалення порядку залучення ІГС до надання соціальних послуг за рахунок бюджетних коштів та запровадження механізмів соціального замовлення.	<ul style="list-style-type: none"> • При підготовці проектів місцевих бюджетів передбачати кошти безпосередньо для надання соціальних послуг. • Запровадити процедури визначення потреб населення у соціальних послугах. • Запровадити прозорі конкурсні процедури визначення надавачів таких послуг із залученням до участі у конкурсах як ІГС, так і підприємств чи бюджетних установ на рівних умовах. • Запровадити процедури моніторингу та оцінки діяльності надавачів соціальних послуг при фінансуванні таких послуг за рахунок бюджетних коштів.
9.	Удосконалення процедур фінансової підтримки ІГС за рахунок бюджетних коштів.	<ul style="list-style-type: none"> • Залучати громадськість до визначення пріоритетів такої підтримки з використанням процедур консультацій з громадськістю відповідно до Порядку проведення консультацій з громадськістю, затвердженого постановою КМУ від 03.11.2010 року № 996. • Запровадити конкурсний порядок розподілу таких коштів і моніторингу їх використання на основі процедур, затверджених постановою КМУ «Про затвердження Порядку проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених громадськими організаціями та творчими спілками, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка» від 12.10.2011 року № 1049. • Удосконалити порядок визначення та оцінки кількісних та якісних результативних показників діяльності ІГС за рахунок бюджетних коштів. • При плануванні видатків для фінансової підтримки ІГС враховувати результативні показники діяльності ІГС за рахунок бюджетних коштів у попередніх роках.

10.	Удосконалення порядку залучення ІГС до розроблення та реалізації місцевих цільових програм.	<ul style="list-style-type: none"> • Використовувати процедури консультацій з громадськістю, затверджені постановою КМУ «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від 03.11.2010 року № 996, при розробці проектів місцевих цільових програм. • При розробці проектів програм передбачати залучення ІГС до виконання заходів таких програм. • Запровадити прозорі конкурсні процедури визначення виконавців місцевих цільових програм та моніторингу їх діяльності (для випадків, на які не поширюється дія Закону України «Про здійснення державних закупівель»).
11.	Сприяння проведенню органами місцевого самоврядування, органами самоорганізації населення просвітницьких заходів щодо поширення інформації про можливості місцевої демократії.	<ul style="list-style-type: none"> • Передбачити в програмі соціально-економічного розвитку області заходи зі створення інформаційно-консультативних центрів для громадян з метою надання консультації щодо використання таких правових механізмів, як громадські слухання, місцеві референдуми, місцеві ініціативи, загальні збори громадян, консультації з громадськістю, громадська експертиза та інші.

1.4. ХТО Є ВИКОНАВЦЯМИ ПОЛІТИКИ СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ЯК ВОНИ ВЗАЄМОДІЮТЬ МІЖ СОБОЮ?

Виконавцями державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства є всі органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування у межах їх повноважень. В органах виконавчої влади функції із забезпечення реалізації політики сприяння розвитку громадянського суспільства покладені на структурні підрозділи, відповідальні за взаємодію з громадськістю.

Виконавців державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства та їх взаємодію між собою можна представити у вигляді такої схеми:

Крім того, **до реалізації державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства можуть бути залучені:**

- Рада голів громадських рад при органах виконавчої влади (утворена відповідно до постанови КМУ «Про створення Ради голів громадських рад при органах виконавчої влади» від 20.07.2012 року № 658);
- Урядовий уповноважений з питань реалізації Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» та сприяння розвитку громадянського суспільства (заступник Керівника Секретаріату КМУ) (посада створена відповідно до постанови КМУ «Деякі питання реалізації в Україні Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» від 13.06.2012 року № 671);
- Координаційна рада з питань реалізації в Україні Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» (утворена відповідно до Постанови КМУ «Деякі питання реалізації в Україні Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» від 13.06.2012 року № 671).

Рада голів громадських рад при органах виконавчої влади:

1. Сприяє координації діяльності громадських рад при центральних органах виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київській та Севастопольській міських держадміністраціях.
2. Проводить аналіз взаємодії органів виконавчої влади з громадськістю, рівня забезпечення відкритості та прозорості їх діяльності та готує пропозиції щодо удосконалення законодавства з цих питань та відповідної роботи органів виконавчої влади.
3. Сприяє проведенню експертизи проектів актів законодавства, необхідних для реалізації Кабміном своїх повноважень.
4. Збирає, узагальнює та подає КМУ інформацію щодо пропозицій громадськості стосовно вирішення питань, які мають важливе суспільне значення.
5. Сприяє врахуванню громадської думки у процесі підготовки та організації виконання рішень КМУ.
6. Інформує ІГС про реформи, які здійснюються Кабміном.
7. Координує проведення спільних засідань громадських рад при міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київській та Севастопольській міських держадміністраціях для обговорення актуальних питань державної політики.
8. Надає інформаційно-аналітичну, методичну допомогу громадським радам при міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київській та Севастопольській міських держадміністраціях.
9. Подає Кабміну пропозиції щодо:
 - проведення органами виконавчої влади консультацій з питань формування та реалізації державної політики;
 - удосконалення актів законодавства з питань участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики, забезпечення відкритості та прозорості діяльності органів виконавчої влади;
 - проведення зустрічей Прем'єр-міністра України, інших членів КМУ з головами громадських рад при міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київській та Севастопольській міських держадміністраціях.

Наразі не визначено механізми взаємодії та сприяння розвитку громадянського суспільства між Урядовим уповноваженим з питань реалізації Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» та Координаційною радою з питань розвитку громадянського суспільства при Президентові України в ході реалізації державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства. Утім, на Уповноваженого покладено спрямування, координацію та контроль за виконанням завдань із сприяння розвитку громадянського суспільства. Оскільки КМУ забезпечує виконання актів Президента України, йдеться про завдання сприяння розвитку громадянського суспільства, визначені Стратегією.

Урядовий уповноважений з питань реалізації Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» та сприяння розвитку громадянського суспільства:

- виконує представницькі функції під час взаємодії з ІГС у рамках реалізації Ініціативи в Україні;
- організовує розроблення пропозицій щодо здійснення заходів, спрямованих на налагодження співпраці КМУ, центральних та місцевих органів виконавчої влади з ІГС, громадськими радами при відповідних органах виконавчої влади;
- сприяє координації та організації методичного забезпечення роботи органів виконавчої влади з питань дотримання демократичних стандартів відкритості та прозорості їх діяльності, залучення громадськості до формування та реалізації державної політики;
- організовує співпрацю з міжнародними організаціями щодо залучення та використання міжнародної технічної допомоги для здійснення заходів, спрямованих на забезпечення відкритості та прозорості державної політики;
- подає до органів виконавчої влади пропозиції щодо залучення представників ІГС, науковців, експертів до розроблення проектів нормативно-правових актів.

1.5. ЯК ВИКОРИСТАТИ РЕГІОНАЛЬНІ ПРОГРАМИ СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ДЛЯ ВИКОНАННЯ СТРАТЕГІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА?

Розробка та подання у встановленому порядку проектів регіональних цільових програм сприяння розвитку громадянського суспільства обов'язкові для всіх обласних державних адміністрацій, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій відповідно до пункту 2.1 Плану першочергових заходів щодо реалізації Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства, затвердженого Указом Президента України від 24.03.2012 року № 212/2012.

Проте ідея розробки та ухвалення таких програм запропонована самими обласними державними адміністраціями, зокрема Управлінням внутрішньої політики та зв'язків із громадськістю Київської обласної державної адміністрації у 2010 році. Наразі вже дев'ять областей України та місто Київ ухвалили цільові програми сприяння розвитку громадянського суспільства та виконують їх³.

№	Область	Назва програми	Дата ухвалення	Обсяг фінансування за програмою
1.	Вінницька	Обласна програма сприяння розвитку громадянського суспільства на 2012-2015 роки	14 лютого 2012 року	3 млн грн (фактично у 2012 році – 350 тис. грн для конкурсу проектів)
2.	Київська	Програма сприяння розвитку громадянського суспільства у Київській області на 2012-2015 роки	31 липня 2012 року	1 млн 765 тис. грн (фінансування із «другого кошика» доходів обласного бюджету, фактично у 2012 році – без фінансування)
		Програма співпраці місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, структурних утворень політичних партій, інститутів громадянського суспільства у Київській області на 2010–2012 роки	29 липня 2010 року	--
3.	Кіровоградська	Обласна програма сприяння розвитку інститутів громадянського суспільства Кіровоградської області на 2012-2015 роки	28 грудня 2011 року	1 млн 56 тис. грн

³ Тут і далі інформація щодо ухвалених регіональних програм сприяння розвитку громадянського суспільства подана станом на 29.11.2012 року.

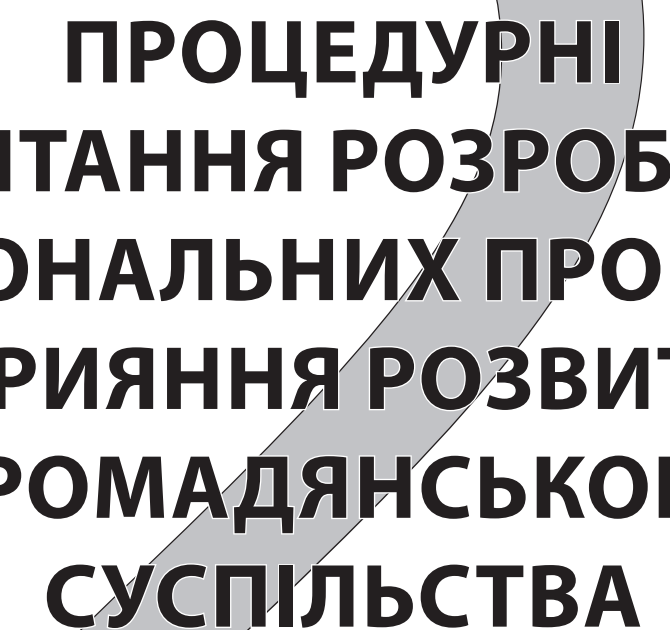
4.	Полтавська	Програма комунікації органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з громадськістю та сприяння розвитку громадянського суспільства на 2012-2015 роки	7 грудня 2011 року	2 млн 744 тис. грн
		Програма комунікації органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з громадськістю та сприяння розвитку громадянського суспільства на 2011 рік	30 березня 2011 року	390 тис. грн
5.	Одеська	Програма сприяння розвитку громадянського суспільства на 2012-2015 роки	28 жовтня 2011 року	2 млн 68 тис. грн
6.	Сумська	Програма взаємодії органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з громадськістю та сприяння розвитку громадянського суспільства на 2012 рік	27 грудня 2011 року	2 млн 160 тис. грн
		Програма взаємодії органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства на 2011 рік	25 лютого 2011 року	1 млн 575 тис. грн
7.	Харківська	Програма сприяння розвитку громадянського суспільства у Харківській області на 2012-2015 роки	15 листопада 2012 року	3 млн 825 тис. грн
8.	Херсонська	Програма сприяння розвитку громадянського суспільства «Свідома громадськість та відкрита влада» на період до 2015 року	30 листопада 2011 року	1 млн 749 тис. грн
9.	Чернігівська	Програма сприяння розвитку інститутів громадянського суспільства на 2012-2015 роки «Чернігівська громада»	23 грудня 2011 року	446 тис. грн (фактично у 2012 році – 50 тис. грн для конкурсу проектів)
10.	м. Київ	Програма сприяння місцевому самоврядуванню та розвитку громадянського суспільства у м. Києві на 2012-2016 роки	15 грудня 2011 року	73 млн грн

Отже, наявність цільових програм сприяння розвитку громадянського суспільства відповідає потребам структурних підрозділів у зв'язках із громадськістю. Програми дозволяють:

- передбачити додаткові ресурси для виконання завдань, покладених на такі структурні підрозділи (такі ресурси переважно не закладаються у кошториси структурних підрозділів, що унеможлиблює якісне виконання завдань стосовно консультацій з громадськістю, сприяння роботі громадської ради, вивчення громадської думки тощо), а також для методичного забезпечення діяльності таких структурних підрозділів;
- отримати ресурси для підтримки ініціатив ІГС та в такий спосіб залучати їх до виконання завдань регіональної політики;
- координувати діяльність інших структурних підрозділів державних адміністрацій щодо реалізації політики сприяння розвитку громадянського суспільства.

Залучення додаткових ресурсів вимагають такі завдання Стратегії, Плану першочергових заходів та виданих на їх виконання доручень Прем'єр-міністра:

- забезпечення належної роботи (матеріально-технічного, кадрового забезпечення) структурних підрозділів органів виконавчої влади у зв'язках із громадськістю;
- сприяння роботі громадських рад, у тому числі матеріально-технічне забезпечення її секретаріату та проведення її засідань;
- проведення публічних консультацій з громадськістю (зокрема, у вигляді засідань за круглим столом) із забезпеченням репрезентативності груп, вплив на які може мати обговорюваний проект акта (відповідно до Порядку проведення консультацій з громадськістю, затвердженого постановою КМУ «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від 3.11.2011 року № 996);
- створення системи ресурсного забезпечення сталої діяльності ІГС (у тому числі підтримка на конкурсних засадах програм, проектів та заходів ІГС, залучення ІГС до надання соціальних послуг за рахунок бюджетних коштів та до реалізації заходів державних і місцевих цільових програм);
- підтримка громадських ініціатив, спрямованих на формування культури гендерної рівності, подолання стереотипів щодо ролі та місця чоловіків і жінок у суспільстві;
- здійснення методичної підтримки та підвищення організаційної спроможності посадових осіб органів виконавчої влади щодо реалізації процедур залучення громадськості до формування і реалізації державної, регіональної політики;
- розвиток механізмів електронного урядування та електронної демократії;
- здійснення моніторингу громадської думки з питань їх діяльності;
- сприяння проведенню органами місцевого самоврядування, органами самоорганізації населення просвітницьких заходів щодо поширення інформації про можливості місцевої демократії.

**ПРОЦЕДУРНІ
ПИТАННЯ РОЗРОБКИ
РЕГІОНАЛЬНИХ ПРОГРАМ
СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ
ГРОМАДЯНСЬКОГО
СУСПІЛЬСТВА**

2.1. АЛГОРИТМ ДІЙ З РОЗРОБКИ І ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПРОЕКТУ ПРОГРАМИ СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

Крок 1. Ініціювання розробки проекту Програми та створення робочої групи з підготовки проекту програми

Пунктом 2.1 Плану першочергових заходів щодо реалізації Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства усім обласним державним адміністраціям, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям, а також Раді міністрів АРК доручено розробити регіональні програми сприяння розвитку громадянського суспільства (далі – Програма) до 31 грудня 2012 року. Аналогічне доручення містить і пункт 2.2.1 Плану організації виконання Указу Президента України від 24.03.2012 року № 212, схвалений на засіданні КМУ 18.04.2012 року (протокол № 29).

Таким чином, для обґрунтування необхідності розробки проекту Програми достатньо посилань на зазначені Указ Президента та протокольне доручення КМУ.

На виконання цих дій голова місцевої державної адміністрації видає розпорядження, яким:

- утворює робочу групу з розробки проекту Програми та затверджує її персональний склад;
- доручає робочій групі розробити проект Програми та подати його на розгляд колегії адміністрації, а також встановлює строк подання проекту Програми;
- визначає структурний підрозділ адміністрації, на який буде покладено координацію виконання розпорядження та/або роботи з розробки проекту Програми.

Крім того, існує практика ініціювання розробки проекту Програми та створення відповідної робочої групи актом структурного підрозділу у зв'язках із громадськістю місцевої державної адміністрації.

До складу робочої групи з розробки проекту Програми доцільно включити:

- заступника голови адміністрації, який курує гуманітарні питання;
- представників управління внутрішньої політики, зв'язків із громадськістю, економіки, фінансів та юридичного управління, а також інших структурних підрозділів, які здійснюють діяльність, дотичну до розвитку громадянського суспільства (наприклад, управлінь у справах молоді та соціального захисту), а також тих, які робитимуть експертизу проекту Програми;
- представників місцевих органів Державної казначейської служби України;
- депутатів відповідної місцевої ради, які зможуть стати лобістами проекту Програми серед їх колег;
- представників громадської ради при адміністрації;
- представників ІГС, які представлятимуть інтереси всіх груп, на які спрямована Програма;
- громадських експертів з питань розвитку громадянського суспільства.

Створення робочої групи для розробки проекту Програми має чимало переваг порівняно з покладанням створення Програми на структурний підрозділ адміністрації, оскільки:

- робить проект Програми більш легітимним в очах громадськості та обласної ради, підвищує його підтримку з боку громадськості та допомагає залучити громадськість до просування проекту Програми у місцевій раді;
- дає можливість розділити відповідальність за проект Програми між адміністрацією та громадськістю і представити цей проект як спільний продукт;
- дозволяє врахувати інтереси ключових суб'єктів на стадії розробки проекту Програми, а отже, уникнути складнощів про погодженні цього проекту структурними підрозділами адміністрації та при затвердженні його місцевою радою;
- не переобтяжує структурний підрозділ у зв'язках із громадськістю;
- спрощує процес виділення коштів для фінансування Програми через залучення представників фінансового управління та депутатського корпусу;
- дозволяє уникнути помилок, які унеможливають у подальшому використання коштів Програми через їх неправильне оформлення.

Відповідальним за координацію виконання розпорядження та діяльності з розробки проекту Програми доцільно визначити структурний підрозділ по зв'язках з громадськістю. Саме на цей підрозділ згідно зі Стратегією покладено функції з реалізації політики сприяння розвитку громадянського суспільства.

Крок 2. Складання календарного плану підготовки проекту Програми для робочої групи

Відповідно до Плану першочергових заходів щодо реалізації Стратегії проекти регіональних програм сприяння розвитку громадянського суспільства мають бути подані до 31 грудня 2012 року.

Для отримання фінансового забезпечення реалізації Програми доцільно узгодити строки із бюджетним процесом, зокрема забезпечити врахування обсягів фінансування програми при складанні проекту місцевого бюджету на наступний рік.

Крок 3. Інформаційний супровід підготовки проекту програми

Інформаційна кампанія та широке залучення громадськості до розробки проекту Програми дозволять уникнути сприйняття цього проекту як такого, що спрямований на обслуговування вузько групових інтересів органів влади, а також дадуть можливість:

- підвищити якість проекту Програми з огляду на врахування потреб цільових груп;
- підвищити легітимність програми в очах громадськості та забезпечити розуміння завдань програми;
- сформувати готовність цільових груп до участі у реалізації Програми.

Доцільно:

- оприлюднити на веб-сайті адміністрації інформацію про підготовку проекту Програми, орієнтовні завдання такого проекту, склад робочої групи з підготовки проекту Програми та контактну інформацію секретаря групи, а також запропонувати зацікавленим

- представникам громадськості подавати пропозиції щодо заходів проекту Програми;
- провести анкетування представників ІГС області щодо актуальних потреб розвитку громадянського суспільства та можливих заходів Програми;
 - провести роз'яснювальну роботу серед представників громадськості (наприклад, прес-конференцію заступника голови адміністрації та його виступ на засіданні громадської ради) щодо завдань проекту Програми та вигід від її реалізації;
 - провести презентацію та публічне громадське обговорення проекту Програми відповідно до вимог Порядку проведення консультацій з громадськістю, затвердженого Постановою КМУ «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від 03.11.2010 року № 996 (зокрема, з оприлюдненням оголошення про проведення обговорення, підготовкою і оприлюдненням звіту за результатами обговорення із зазначенням врахованих пропозицій громадськості та підстав неврахування отриманих пропозицій).

Крок 4. Підготовка Концепції Програми та її громадське обговорення (факультативно)

Стаття 5 Закону України «Про державні цільові програми» визначає розробку та громадське обговорення Концепції Програми як обов'язкову стадію розроблення проекту Програми.

Відповідно до статті 6 Закону України «Про державні цільові програми» **концепція цільової програми має містити:**

- визначення проблеми, на розв'язання якої спрямована програма;
- аналіз причин виникнення проблеми та обґрунтування необхідності її розв'язання шляхом розроблення і виконання програми;
- визначення мети програми;
- визначення, порівняльний аналіз можливих варіантів розв'язання проблеми та обґрунтування оптимального варіанта;
- визначення на основі оптимального варіанта шляхів і засобів розв'язання проблеми, строків виконання програми;
- оцінку очікуваних результатів виконання програми, зокрема економічних, соціальних, екологічних, та визначення її ефективності;
- оцінку фінансових, матеріально-технічних, трудових ресурсів, необхідних для виконання програми⁴.

Слід звернути увагу, що відповідно до пункту 18 Порядку проведення консультацій з громадськістю, затвердженого постановою КМУ «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від 03.11.2010 року № 996, строк проведення публічного громадського обговорення має становити не менш ніж один місяць.

Оскільки термін виконання доручення щодо розробки проектів програм є досить стислим, то повноцінна підготовка та обговорення Концепції Програми видаються проблематичними. З огляду на це доцільно зосередитися на підготовці безпосередньо проекту Програми та його обговоренні.

⁴ Для прикладу див. проект Концепції обласної цільової програми із сприяння розвитку громадянського суспільства в Донецькій області: <http://www.donoda.gov.ua/data/upload/publication/main/ua/10773/conception.pdf>.

Крок 5. Підготовка проекту Програми та його громадське обговорення

Відповідно до статті 9 Закону України «Про державні цільові програми» **проект цільової програми має містити:**

- паспорт програми – визначення мети програми;
- обґрунтування шляхів і засобів розв'язання проблеми, а також необхідності фінансування за рахунок коштів місцевого бюджету;
- перелік заходів і завдань з визначенням виконавців, строків виконання, обсягів та джерел фінансування (з розбивкою за роками);
- розрахунок очікуваних результатів (економічних та соціальних) виконання програми та її ефективності;
- розрахунок обсягів та визначення джерел фінансування програми, у тому числі за рахунок коштів місцевого бюджету та інших джерел (з розбивкою за роками).

Проект Програми може розроблятися робочою групою таким чином:

- підготовку загальної частини проекту Програми варто делегувати одному із членів робочої групи із подальшим надсиланням решті членів робочої групи для коментування та доповнення;
- перелік заходів проекту Програми доцільно погоджувати на загальному засіданні робочої групи, з урахуванням позитивної та негативної практики визначення таких заходів у наявних програмах.

Консультації з громадськістю щодо проекту Програми необхідно здійснювати у формі публічного громадського обговорення (конференції, громадських слухань, засідань за круглим столом, інтернет-конференцій, електронних консультацій тощо). Консультації з громадськістю у формі публічного громадського обговорення щодо проекту регіональної цільової програми є обов'язковими відповідно до пункту 12 Порядку проведення консультацій з громадськістю.

Крок 6. Експертиза та погодження проекту Програми структурними підрозділами адміністрації

Предметом експертизи проекту Програми стане передусім доцільність передбачених нею заходів, їх економічна ефективність (співвідношення очікуваного результату та витрат) та визначені результативні показники. Ключовим для проходження документа є наявність погоджень з боку юридичного та фінансового управлінь.

Решта зауважень можуть бути враховані або відхилені із зазначенням підстав відхилення зауважень у пояснювальній записці, що подається разом із проектом Програми.

Крок 7. Розгляд і схвалення проекту Програми на колегії адміністрації та подання цього проекту на розгляд відповідної місцевої ради

Крок 8. Розгляд проекту Програми постійними комітетами місцевої ради

Крок 9. Затвердження проекту Програми місцевою радою

Крок 10. Імплементация заходів Програми у щорічну програму соціально-економічного розвитку області та включення видатків для виконання заходів Програми до проекту відповідного місцевого бюджету

КРОК 11. Проведення конкурсного відбору виконавців заходів Програми

Відповідно до частини третьої статті 11 Закону України «Про державні цільові програми» виконавці заходів цільових програм визначаються на конкурсних засадах. Згідно з пунктом 38 Порядку розроблення та виконання державних цільових програм, затвердженого постановою КМУ «Про затвердження Порядку розроблення та виконання державних цільових програм» від 31 січня 2007 року № 106, визначення виконавців заходів програм здійснюється відповідно до Закону України «Про здійснення державних закупівель».

У випадку, якщо Програма передбачає такі заходи, як:

- реалізація проектів, розроблених громадськими організаціями та творчими спілками, які визначені переможцями на конкурсних засадах;
- проведення конкурсу проектів, розроблених громадськими організаціями, та надання фінансової підтримки на реалізацію проектів організацій-переможців конкурсу таких проектів,

конкурс проводиться відповідно до Порядку проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених громадськими організаціями та творчими спілками, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка, затвердженого Постановою КМУ «Про затвердження Порядку проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених громадськими організаціями та творчими спілками, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка» від 12.10.2012 року № 1049.

Порядок проведення конкурсу може не застосовуватися лише у випадку, якщо відповідна місцева рада, виділяючи кошти, затвердила окремий порядок їх розподілу. Таким чином, місцеві органи виконавчої влади не мають повноважень самостійно визначати порядок розподілу коштів та/або порядок проведення конкурсу.

Крок 12. Організація виконання заходів і завдань Програми, контроль за їх виконанням

Крок 13. Підготовка звітів про результати виконання Програми

Вимоги щодо періодичного моніторингу та звітування про реалізацію Програми (включно із строками та показниками такого моніторингу) доцільно включити до проекту Програми на стадії її розробки.

2.2. ОРІЄНТОВНА СТРУКТУРА ПРОЕКТУ ПРОГРАМИ

Проект Програми має включати такі розділи:

Паспорт програми, із зазначенням її назви, реквізитів рішення про розроблення, відомостей про відповідальних виконавців програми, строку виконання, обсягів та джерел фінансування.

I. Загальні положення

- фіксація необхідності сприяння розвитку громадянського суспільства на регіональному рівні;
- визначення основних понять, що вживаються у Програмі (зокрема, «громадянське суспільство», «інститути громадянського суспільства», «сприяння розвитку громадянського суспільства», «соціальне замовлення», «залучення інститутів громадянського суспільства до реалізації регіональної політики» тощо);
- нормативно-правова база Програми:
 - Закон України «Про засади внутрішньої та зовнішньої політики» (стаття 5);
 - Закон України «Про державні цільові програми»;
 - Указ Президента України «Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи з її реалізації» від 24 березня 2012 року № 212/2012;
 - Закон України «Про державні цільові програми»;
 - Постанова КМУ «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від 1 листопада 2010 року № 996;
 - Постанова КМУ «Про затвердження Порядку проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених громадськими організаціями та творчими спілками, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка» від 12 жовтня 2011 року № 1049.

При розробці проекту Програми доцільно враховувати вимоги таких нормативно-правових актів:

- Наказ Міністерства економіки України «Про Порядок обміну інформацією між виконавцями державних цільових програм та координації цієї роботи» від 4 грудня 2009 року № 1367;
- Постанова КМУ «Про затвердження Порядку розроблення та виконання державних цільових програм» від 31 січня 2007 року № 106;
- Наказ Міністерства економіки України «Методичні рекомендації щодо порядку розроблення регіональних цільових програм, моніторингу та звітності про їх виконання» від 4 грудня 2006 року № 367.

II. Визначення основних проблем, на розв'язання яких спрямована Програма

- Коротка оцінка стану розвитку громадянського суспільства в області (кількість зареєстрованих в області ІГС, відсоток населення, залучений до їх діяльності, основні напрями роботи ІГС області тощо).

Доцільно наводити порівняння із станом розвитку громадянського суспільства в інших областях або державах.

Можна використовувати статистичні дані доповіді Національного інституту стратегічних досліджень «Про стан розвитку громадянського суспільства в Україні», збірки «Громадянські організації в Україні» (щорічно видається Державним комітетом статистики та містить дані щодо кожної з областей), а також дослідження УНЦПД та Мережі розвитку європейського права «Паспорт громадянського суспільства в Україні».

- Основні проблеми та перешкоди розвитку громадянського суспільства в області;

Важливо не зосереджуватися на критичних оцінках діяльності та спроможності ІГС.

- Визначення потенціалу громадянського суспільства з огляду на вирішення завдань регіональної політики та визначення перешкод для повноцінного використання такого потенціалу.

III. Обґрунтування шляхів і засобів розв'язання проблеми, джерела фінансування, строки виконання

- Опис варіантів вирішення проблем та обґрунтування вибору програмного методу.

Важливо зазначити, що спрямування бюджетних ресурсів на сприяння розвитку громадянського суспільства матиме наслідком залучення зовнішніх ресурсів (ресурсів самих ІГС та їх донорів) для вирішення завдань регіональної політики.

- Строк виконання програми.

Рекомендується розробляти Програму на строк від трьох років (період бюджетного планування) до п'яти років. Для довгострокової програми доцільно визначити етапи реалізації.

- Оцінка матеріально-технічного та кадрового забезпечення, необхідного для виконання Програми (зокрема, визначення розпорядників коштів Програми).
- Структура джерел фінансування Програми та визначення суми бюджетних коштів, необхідних для її реалізації.

IV. Мета Програми

V. Основні завдання Програми

Оптимальна кількість завдань – 4-5.

VI. Заходи реалізації Програми

Заходи Програми викладаються у вигляді таблиці:

№ п/п	Завдання Програми	Зміст заходу	Термін виконання	Відповідальні за виконання	Джерела та обсяги фінансування (із розбивкою по роках)	Очікуваний результат
1	2	3	4	5	6	7
1					Обласний бюджет – ... тис. грн. Позабюджетні надходження – ... тис. грн.	

VII. Фінансове забезпечення Програми

Необхідно зазначити обсяг коштів, потрібний для реалізації Програми, навести джерела фінансування та обсяги коштів, які мають надійти з кожного із визначених джерел.

VIII. Очікувані результати реалізації Програми

Очікувані результати мають співвідноситися із завданнями Програми та характеризувати їх досягнення. Результати обов'язково мають бути вимірюваними.

Для вимірювання виконання завдань доцільно визначити кількісні та якісні результативні показники, які можна структурувати відповідно до етапів виконання програми.

IX. Координація, моніторинг та контроль за ходом виконання Програми

Координацію та контроль виконання заходів, передбачених Програмою, доцільно покласти на структурний підрозділ адміністрації, відповідальний за зв'язки із громадськістю (далі – координатор Програми), або на заступника голови адміністрації, який курує гуманітарні питання. Доцільно передбачити механізми координації діяльності різних структурних підрозділів адміністрації із реалізації програми, зокрема спільного планування заходів, а також механізми обміну інформацією між ними (наприклад, через створення спільних комісій або робочих груп із представників відповідних структурних підрозділів органів виконавчої влади та із залученням представників ІГС).

Належить також передбачити обов'язок виконавців Програми щорічно подавати координатору Програми інформацію про хід її виконання, а для координатора – обов'язок щороку подавати таку узагальнену інформацію про виконання Програми головам відповідної адміністрації та місцевої ради.

Моніторинг виконання Програми може здійснюватися координатором виконання Програми із залученням громадської ради та членів робочої групи із розробки Програми.

2.3. ВИЗНАЧЕННЯ МЕТИ ТА ЗАВДАНЬ ПРОГРАМИ

Мета Програми має бути достатньо широкою та охоплювати всі відповідні завдання Програми. Важливо не підмінити мету інструментами сприяння розвитку громадянського суспільства (наприклад, удосконаленням правового середовища, налагодженням комунікації тощо).

Загальне призначення обговорюваних програм зводиться до:

- забезпечення умов для створення та діяльності ІГС;
- підвищення активності громадян;
- налагодження ефективної співпраці влади та громадськості для виконання завдань регіональної політики.

Варто наголосити, що **сприяння розвитку громадянського суспільства** не розглядається як остаточна мета, натомість **має забезпечити:**

- залучення ІГС та населення до вирішення завдань регіонального розвитку;
- підвищення рівня задоволення прав та інтересів населення регіонів.

Отже, можна запропонувати таке формулювання мети Програми: сприяння подальшому розвитку громадянського суспільства на регіональному рівні та налагодження співпраці органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та ІГС для задоволення потреб розвитку регіону.

Наразі всі відповідні програми акцентують на меті сприяння розвитку громадянського суспільства та забезпечення ефективної співпраці влади та громадськості.

Приклади формулювання мети Програми:

- **Кіровоградська область:**

консолідація зусиль місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування і громадських організацій щодо реалізації державної політики та розбудови громадянського суспільства.

- **Вінницька область:**

створення сприятливих умов для подальшого розвитку громадянського суспільства у регіоні та вдосконалення співпраці місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з ІГС для спільного вирішення завдань суспільного розвитку області та регіональної політики.

- **Одеська область:**

створення умов для розвитку в Одеській області інфраструктури громадянського суспільства, підвищення громадянської позиції населення та налагодження плідної співпраці органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування з громадянськістю у вирішенні місцевих проблем і забезпеченні належної якості життя мешканців області.

- **Київська область:**

створення сприятливих умов для подальшого розвитку громадянського суспільства на Київщині, підвищення ефективності комунікації органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування з ІГС, забезпечення участі громадських лідерів у формуванні та реалізації

державної і регіональної політики, стимулювання громадської активності, вдосконалення правових механізмів та практики демократії участі, забезпечення системного аналізу процесів у сфері громадських відносин, сприяння громадській активності та збереженню громадянського порозуміння на території Київської області.

- **Чернігівська область:**

забезпечення участі ІГС області у формуванні та реалізації державної та регіональної політики, налагодження ефективної взаємодії громадськості з органами виконавчої влади та місцевого самоврядування.

- **Полтавська область:**

Розвиток співпраці органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування області з ІГС щодо проведення консультацій влади з громадськістю, підвищення поінформованості населення області щодо основних результатів діяльності владних структур, підвищення громадської активності та діяльності об'єднань громадян, важливих чинників вирішення питань економічного, соціального, гуманітарного, культурного розвитку регіону, успішного проведення необхідних реформ у різних сферах життя.

- **Сумська область:**

Створення умов для розвитку громадянського суспільства в області, підвищення громадської активності та діяльності об'єднань громадян, налагодження зворотного зв'язку у співпраці органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з ІГС, їх залучення до участі в процесах формування та реалізації державної та регіональної політики.

- **Херсонська область:**

Створення в області належних умов для всебічного розвитку громадянського суспільства.

Завдання Програми мають:

- визначати шляхи досягнення мети Програми;
- забезпечувати досягнення мети Програми;
- бути досяжними протягом часу реалізації Програми;
- бути вимірюваними.

Оптимальна кількість завдань – 4-5 позицій.

Завдання всіх наявних регіональних програм сприяння розвитку громадянського суспільства зводяться до такого:

- створення умов (у тому числі правових) для діяльності та розвитку ІГС;
- фінансова підтримка ініціатив ІГС, спрямованих на вирішення завдань регіональної політики;
- забезпечення співпраці влади та ІГС у формуванні політики та залучення ІГС до її реалізації;
- підвищення професійної спроможності ІГС, органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування до співпраці;
- активізація населення регіону для участі у громадській діяльності, для волонтерства та комунікації з органами влади;
- забезпечення сприятливих умов для розвитку благодійництва та меценатства.

Такий перелік завдань загалом забезпечує сприяння розвитку громадянського суспільства на регіональному рівні.

Приклади формулювання завдань Програм

Вінницька область:

- створення сприятливих умов (у тому числі правових) для діяльності та розвитку ІГС;
- забезпечення співпраці органів виконавчої влади та ІГС у процесі формування та реалізації регіональної політики;
- підтримка ініціатив ІГС для вирішення завдань регіональної політики;
- підвищення професійного рівня та інституційної спроможності ІГС та органів виконавчої влади щодо використання механізмів участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики;
- забезпечення поінформованості суспільства про діяльність ІГС через впровадження постійно діючої інформаційно-просвітницької кампанії.

Київська область:

- створення сприятливих умов для статутної діяльності і розвитку мережі ІГС;
- вдосконалення систематичних консультацій з громадськістю на місцевому рівні;
- сприяння діяльності громадських рад та створення умов для проведення громадських експертиз діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування;
- реалізація у діяльності місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування області принципів відкритості, прозорості і публічності;
- забезпечення участі представників ІГС у формуванні та реалізації державної і регіональної політики;
- фінансова підтримка кращих суспільно корисних програм і проектів ІГС, підтримка різноманітних форм місцевої демократії;
- аналіз процесів у сфері громадсько-політичних відносин;
- адаптація нових форм участі громадян в обговоренні питань місцевого значення та підвищення громадянської активності;
- створення належних умов для участі молоді у реалізації молодіжної політики в області;
- популяризація кращих видів практики діяльності громадських організацій;
- сприяння розвитку волонтерського руху, благодійництва і меценатства;
- підвищення рівня громадянської освіти, проведення просвітницьких заходів щодо можливостей ІГС;
- розвиток механізмів електронного врядування;
- забезпечення умов для суспільно-політичної стабільності, громадянського порозуміння та об'єднання зусиль громадськості щодо забезпечення подальшого розвитку області;
- висвітлення заходів Програми та заходів сприяння розвитку громадянського суспільства в мережі Інтернет, засобах масової інформації;
- забезпечення координації зусиль Київської обласної державної адміністрації, Київської обласної ради, райдержадміністрацій, міськвиконкомів (міст обласного значення) у реалізації заходів Програми.

Одеська область:

- активізація громадян та ІГС у контексті демократичних механізмів участі та самоорганізації у процесі вирішення місцевих проблем;
- забезпечення належних умов для створення і діяльності ІГС в Одеській області;
- розвиток механізмів співпраці органів влади з ІГС у вирішенні пріоритетних проблем територіальних громад;
- підвищення професійного рівня та інституційної спроможності ІГС та місцевих органів влади.

Чернігівська область:

- вивчення реального стану розвитку громадянського суспільства в області;
- налагодження ефективних механізмів комунікації між органами виконавчої влади та місцевого самоврядування з ІГС;
- створення належних умов для розвитку ІГС, реалізації прав на участь у формуванні державної політики;
- періодичне вивчення суспільної думки жителів області, у тому числі залучаючи до цього ІГС;
- забезпечення залучення ІГС до вирішення проблем життєдіяльності територіальних громад області через співпрацю з органами місцевого самоврядування;
- здійснення інформаційної підтримки діяльності ІГС;
- сприяння розвитку волонтерського руху та благодійництва.

Кіровоградська область:

- створення на обласному та місцевому рівнях сприятливого правового середовища для діяльності ІГС через прийняття відповідних нормативно-правових актів локального значення;
- організація довгострокової взаємодії місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та ІГС;
- забезпечення належного рівня інформації про діяльність ІГС через проведення інформаційно-просвітницької кампанії;
- вироблення прозорих механізмів підтримки місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування суспільно корисної діяльності ІГС через впровадження механізму соціального замовлення;
- розширення участі ІГС області у процесах вироблення та реалізації місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування владних рішень через розвиток консультативно-дорадчих органів та різних форм самоорганізації населення;
- стимулювання громадської активності населення Кіровоградщини через впровадження форм заохочення ініціатив громадян та ІГС;
- консолідація зусиль громадських організацій земляцтв Кіровоградщини в Києві та Москві задля сприяння соціально-економічному розвитку Кіровоградщини шляхом створення позитивного іміджу рідного краю поза межами області.

2.4. ВИЗНАЧЕННЯ ЗАХОДІВ ПРОГРАМ

При визначенні заходів програми належить:

- враховувати потреби громадськості;
- уникати заходів, не пов'язаних безпосередньо з розвитком громадянського суспільства, або заходів, спрямованих на підтримку адміністративних інтересів чи окремих організацій.

Наприклад, включення до Програми заходів, спрямованих на відзначення державних свят чи прийом офіційних делегацій, а також визначення обсягів підтримки окремих організацій зменшують довіру громадськості до Програми зокрема та до намірів влади щодо сприяння розвитку громадянського суспільства загалом.

- Враховувати спроможність органів влади та ІГС до виконання заходів.

Наприклад, якщо ІГС регіону загалом не мають досвіду участі у процедурах розподілу бюджетних коштів та їх адміністрування, варто включати до Програми не лише підтримку на конкурсних засадах проектів та програм ІГС, а й консультування ІГС щодо участі у конкурсах та використанні бюджетних коштів.

- Передбачати залучення ІГС до виконання заходів програм та/або конкурсний відбір виконавців заходів програм серед ІГС.

Наприклад, ІГС можуть бути співвиконавцями заходів з підвищення професійної спроможності ІГС та органів влади до використання інструментів участі громадськості у формуванні та реалізації політики (проведення семінарів, підготовка методичних матеріалів та посібників тощо).

ІГС також можуть адмініструвати ресурсні центри для громадськості. Загалом необхідно уникати створення додаткових бюджетних установ у разі, якщо відповідні функції та/або заходи можуть бути виконані силами ІГС. Це дозволить уникнути додаткового навантаження на місцевий бюджет, пов'язаного з подальшим утриманням комунальної установи.

При включенні до заходів програми фінансової підтримки ініціатив ІГС необхідно передбачити використання конкурсної процедури розподілу таких коштів (відповідно до Порядку проведення конкурсу, затвердженого постановою КМУ «Про затвердження Порядку проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених громадськими організаціями та творчими спілками, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка» від 12.10.2011 року № 1049).

Відповідна обласна рада має право розширити коло організацій, які можуть бути учасниками конкурсу, порівняно із визначеними Порядком, зокрема додати благодійні організації.

Варто звернути увагу, що певні заходи можуть бути результативними виключно у разі залучення до їх проведення представників ІГС (наприклад, проведення тренінгів для ІГС для підвищення їх організаційної та професійної спроможності).

- Уникати загальних формулювань, натомість визначати конкретні кроки.

Наприклад, замість формулювання «залучати громадськість до обговорення проектів нормативно-правових актів» доцільно визначити види публічних заходів громадянського обговорення проектів актів та види актів, які планується обговорювати, а також передбачити ство-

рення спеціального розділу для електронних консультацій з громадськістю на офіційному веб-сайті адміністрації тощо.

Заходи програм мають забезпечувати виконання їх завдань та відповідати їх меті. Доцільно формувати перелік заходів для кожного із завдань Програми.

Позитивні приклади визначення заходів Програм

З метою створення умов, у тому числі правових, для діяльності та розвитку ІГС:

- розробити та запровадити Порядок визначення пріоритетів конкурсів для фінансової підтримки програм та проектів ІГС;
- розробити та запровадити Порядок проведення моніторингу виконання програм та проектів ІГС, для яких надається фінансова підтримка за рахунок бюджетних коштів;
- розробити Положення про органи самоорганізації населення в містах обласного значення та Порядок делегування органам місцевого самоврядування частини власних повноважень, передачі фінансів і майна органів самоорганізації населення;
- рекомендувати органам місцевого самоврядування прийняти порядки проведення консультацій із громадськістю, створення громадських рад, сприяння громадській експертизі.

Для фінансової підтримки ініціатив ІГС з метою вирішення завдань регіональної політики доцільним є:

- надання на конкурсних засадах фінансової підтримки для реалізації соціальних проектів громадським, благодійним організаціям, творчим спілкам за напрямками: соціально-економічний розвиток, аналітична робота та соціологічні дослідження, культурницька та просвітницька діяльність, екологічна безпека, допомога соціально незахищеним верствам населення (відповідно до Порядку, затвердженого Постановою КМУ «Про затвердження Порядку проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених громадськими організаціями та творчими спілками, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка» від 12.10.2011 року № 1049);
- проведення конкурсу проектів серед ІГС щодо організації вивчення громадської думки з питань оцінки діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування;
- залучення ІГС до надання соціальних послуг на конкурсних засадах (або запровадження механізму соціального замовлення на надання ІГС соціальних послуг на конкурсних засадах);
- проведення моніторингу груп осіб, яким згідно із соціальними проектами надавалися відповідні соціальні послуги;
- створення банку суспільно значущих ініціатив ІГС регіону;
- проведення моніторингу реалізації проектів та програм ІГС, для виконання яких надається підтримка за рахунок коштів відповідного бюджету.

Для забезпечення співпраці влади та ІГС у формуванні та реалізації державної політики доцільним є:

- проведення публічних консультацій з громадськістю, у тому числі і засідань громадської ради при облдержадміністрації (зокрема, щодо розробки обласних програм з соціально-економічного розвитку області; підготовки розпоряджень голови облдержадміністрації, проектів рішень обласної ради з питань бюджету, фінансів, реалізації

основних конституційних прав та свобод громадян; видання регуляторних актів органами виконавчої влади та місцевого самоврядування).

- залучення громадськості до обговорення питань, що виносяться на розгляд обласної ради або затверджуються розпорядженнями голови обласної держадміністрації;
- залучення ІГС до розроблення нормативно-правових актів з питань реформування економіки області, галузей освіти, охорони здоров'я;
- проведення щорічного моніторингу діяльності депутатів місцевих рад за участю представників ІГС;
- проведення щорічного регіонального Форуму ІГС;
- стажування фахівців органів влади, студентів на базі ІГС;
- проведення «днів відкритих дверей» для представників громадських організацій та ЗМІ задля ознайомлення з роботою органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування;
- надання ЗМІ інформації про ефективні приклади співпраці органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з ІГС;
- вивчення громадської думки з соціально значущих питань;
- моніторинги ЗМІ на наявність зауважень і пропозицій ІГС та окремих громадян щодо діяльності місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування та інформування про вжиті заходи;
- залучення представників органів самоорганізації населення, організацій співвласників багатоквартирних будинків як експертів до розробки регіональних та місцевих програм;
- залучення ІГС до роботи у складі оргкомітетів, експертних та робочих груп, консультативно-дорадчих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування;
- організація співпраці ІГС із Центром законодавчих ініціатив;
- забезпечення діяльності громадської ради при відповідній місцевій адміністрації;
- проведення публічних звітів керівників місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування перед громадськістю про виконання програм соціально-економічного розвитку території;
- моніторинг кращого досвіду роботи ІГС області та інших областей України та подальше ознайомлення з ним ІГС області;
- організація комп'ютеризованих місць для вільного доступу запитувачів до інформації, для роботи з документами чи їх копіями (з правом роботи витяги з них, фотографувати, копіювати, сканувати, записувати на будь-які носії тощо).

Для підвищення професійної спроможності ІГС та органів виконавчої влади до співпраці здійснити:

- розробку спецкурсу «Громадянське суспільство і влада»;
- навчання фахівців органів виконавчої влади, лідерів ІГС, представників громадських рад з питань запровадження громадської експертизи, доступу до публічної інформації, соціального замовлення тощо.

Для активізації громадян:

- розробити методичні рекомендації щодо створення та діяльності органів самоорганізації населення, формування та легалізації ІГС, використання інструментів участі громадянськості у формуванні та реалізації політики;

- організувати виїзні «Юридичні приймальні» з метою надання юридичних консультацій населенню в містах і районах області;
- проводити тренінги для ІГС з метою підвищення їх організаційної та професійної спроможності;
- створити та організувати діяльність обласного інформаційно-ресурсного Центру розвитку громадянського суспільства;
- проводити конкурси «Кращий волонтер року», «Кращий благодійник року», «Кращий ОСН року», «Краще ОСББ року», «Громадська організація року»;
- провести конкурс журналістів на краще висвітлення проблематики громадянського суспільства;
- забезпечити висвітлення діяльності ІГС в обласних ЗМІ;
- заснувати щоквартальне видання Громадської ради при облдержадміністрації;
- провести презентації інвестиційних проектів для ІГС.

Крім того, позитивним є включення до Програми сукупності заходів, які:

1. Спрямовані на вивчення стану розвитку громадянського суспільства в області:
 - проаналізувати кількісні та якісні показники діяльності ІГС;
 - узагальнити матеріали щодо діяльності ІГС протягом 2010-2011 років;
 - проаналізувати заходи щодо виконання органами виконавчої влади обласної Концепції сприяння розвитку громадянського суспільства у 2010-2011 роках;
 - обговорити результати вивчення стану розвитку громадянського суспільства на спільному засіданні Президії громадської ради при облдержадміністрації та постійної комісії обласної ради з питань освіти, науки, культури та інформаційної сфери.
2. Спрямовані на залучення ІГС до надання соціальних послуг:
 - проведення органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування спільних з ІГС заходів щодо надання соціально-побутових, психологічних, соціально-педагогічних, соціально-медичних, соціально-економічних, юридичних, інформаційних послуг.

Передбачаючи залучення ІГС до надання соціальних послуг, важливо виділяти відповідні кошти для цього, а також забезпечити конкурсний порядок відбору надавачів послуг.

Наведені нижче заходи є ключовими для ефективних програм сприяння розвитку громадянського суспільства:

- надання на конкурсних засадах фінансової підтримки для реалізації соціальних проектів громадським, благодійним організаціям, творчим спілкам за напрямками: соціально-економічний розвиток, аналітична робота та соціологічні дослідження, культурницька та просвітницька діяльність, екологічна безпека, допомога соціально незахищеним верствам населення (відповідно до Порядку, затвердженого Постановою КМУ «Про затвердження Порядку проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених громадськими організаціями та творчими спілками, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка» від 12.10.2011 року № 1049);

- забезпечення проведення публічних консультацій з громадськістю (громадських обговорень, слухань, засідань круглих столів) щодо проектів обласних програм з соціально-економічного і культурного розвитку, проектів регуляторних актів, звітів головних розпорядників бюджетних коштів про їх витрачання за минулий рік, інших актуальних питань соціально-економічного та гуманітарного розвитку області (відповідно до Порядку проведення консультацій з громадськістю, затвердженого Постановою КМУ «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від 03.11.2010 року № 996);
- проведення навчально-методичних семінарів та тренінгів для державних службовців, посадових осіб органів місцевого самоврядування та представників ІГС щодо механізмів участі громадськості у формуванні та реалізації державної, регіональної політики (зокрема, щодо проведення (сприяння проведенню) громадської експертизи, консультацій з громадськістю, створення та налагодження роботи громадських рад, організації доступу до публічної інформації, проведення конкурсів проектів для фінансової підтримки ІГС, запровадження соціального замовлення).

Можна запропонувати також інші заходи програм.

З метою створення умов (у тому числі правових) для діяльності та розвитку ІГС доцільними є:

- розробка та запровадження Порядку надання ІГС в оренду комунального майна на конкурсних засадах для виконання соціальних проектів;
- розробка та запровадження Положення про соціальне замовлення на надання інститутами громадянського суспільства соціальних послуг на конкурсних засадах;
- підготовка рекомендацій органам місцевого самоврядування щодо розробки статутів територіальних громад;
- підготовка рекомендацій для районів областей щодо розробки та виконання районних цільових програм сприяння розвитку громадянського суспільства;
- приведення внутрішніх актів обласних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування (зокрема, регламентів) у відповідність до законодавчих актів щодо залучення громадськості до формування та реалізації державної, регіональної політики.

Для підтримки ініціатив ІГС для вирішення завдань регіональної політики доцільним є:

- залучення на конкурсних засадах ІГС до надання соціальних послуг, що додатково забезпечують громаді за кошти місцевого бюджету.

Для підвищення професійної спроможності ІГС, органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування до співпраці:

- посилення організаційної та кадрової спроможності структурного підрозділу у зв'язках із громадськістю.

Для активізації громадян:

- надання громадянам консультацій щодо створення ІГС та використання механізмів громадської участі.

Доцільність включення до Програми таких заходів видається сумнівною:

- проведення за участю представників місцевих органів виконавчої влади, органів місце-

вого самоврядування заходів з інформування населення про виконання місцевих програм соціально-економічного розвитку та основних заходів щодо розвитку територій;

- забезпечення проведення інформаційних кампаній з питань реалізації обласної програми економічних реформ.

Коментар. Заходи не передбачають залучення ІГС та не відповідають завданню залучення громадськості до формування і реалізації програм.

Заходи спрямовані виключно на популяризацію діяльності органів влади, що не варто підмінити потребами розвитку громадянського суспільства.

- Проведення заходів з нагоди державних свят і пам'ятних дат (Дня Соборності України, Дня пам'яті жертв політичних репресій, Дня скорботи і вшанування пам'яті жертв війни в Україні, Дня Конституції України, Дня Державного Прапора та Дня незалежності України, Дня пам'яті жертв голодоморів та інших), зокрема заходів, пов'язаних з прийомом офіційних делегацій, участю делегацій області у всеукраїнських заходах.

Коментар. Відзначення державних свят та пам'ятних дат не пов'язане із забезпеченням розвитку громадянського суспільства і фінансується за рахунок кошторисів виконавців або інших програм (що може також викликати підозри у подвійному фінансуванні).

- Проведення заходів щодо популяризації здобутків окремої громадської організації (наприклад, земляцтво області у м. Києві).

Коментар. Захід спрямований на підтримку вузько групових інтересів та є сумнівно ефективним з огляду на реалізацію загальних завдань програм.

- Забезпечення участі в оздоровчій зміні для лідерів учнівського самоврядування в оздоровчому таборі.

Коментар. Захід не пов'язаний із сприянням розвитку громадянського суспільства та має фінансуватися за рахунок інших програм.

- Надання фінансової підтримки обласним громадським організаціям інвалідів, ветеранів, політичних в'язнів і репресованих, громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Коментар. Надання підтримки таким організаціям уже фінансується за рахунок інших програм; позаконкурсний порядок надання такої підтримки негативно впливає на ефективність використання коштів.

- Моніторинг зовнішньої реклами на предмет дотримання вимог законодавства про захист моралі, виготовлення та розміщення зовнішньої соціальної реклами.

Коментар. Захід не забезпечує виконання завдань програм.

2.5. ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОСТІ ДО РОЗРОБКИ ПРОЕКТУ ПРОГРАМИ

Розробка проекту Програми сприяння розвитку громадянського суспільства без залучення до цього громадськості суперечить ідеї Програми та викликає сумніви у щирості намірів органів влади щодо сприяння такому розвитку.

Залучення громадськості до розробки проекту Програми дозволяє:

- забезпечити легітимність Програми в очах громадськості та підвищити довіру громадськості до органу влади;
- підвищити ефективність Програми з огляду на врахування громадських потреб;
- безкоштовно залучити експертів до підготовки тексту проекту Програми;
- розділити відповідальність за якість Програми та її реалізацію між органом влади та громадськістю;
- оцінити та врахувати ресурси громадськості (зокрема, експертний потенціал, спроможність пропонувати проекти для участі у конкурсах для отримання фінансової підтримки) при визначенні заходів Програми;
- сформуванню громадську підтримку проекту Програми та залучити громадськість до просування проекту Програми в обласній раді;
- сформуванню готовності громадськості до виконання заходів Програми.

Залучення громадськості до розробки проекту Програми може відбуватися шляхом:

- включення громадських експертів до робочої групи з розробки проекту Програми;
- проведення анкетування представників регіональних ІГС щодо актуальних потреб розвитку громадянського суспільства області, способів їх вирішення, можливих заходів Програми;
- проведення фокус-груп з представниками ІГС регіону щодо способів сприяння розвитку громадянського суспільства на регіональному рівні та можливих заходів Програми;
- публічного громадського обговорення проекту Програми;
- надання проекту Програми громадській раді для формування пропозицій.

Доцільно поєднувати всі зазначені способи залучення громадськості до розробки проекту Програми.

Процедура проведення консультацій з громадськістю для органів виконавчої влади передбачена Порядком проведення консультацій з громадськістю, затвердженим постановою КМУ «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від 03.11.2010 року № 996.

Консультації щодо проекту цільової програми обов'язково проводяться у формі публічного громадського обговорення відповідно до пункту 12 Порядку проведення консультацій з громадськістю.

Публічне громадське обговорення може відбуватися шляхом проведення:

- конференцій, форумів, громадських слухань, засідань за круглим столом, зборів, зустрічей з громадськістю;

- теле- або радіодебатів, Інтернет-конференцій;
- електронних консультацій.

Для обговорення проекту Програми доцільно обирати засідання за круглим столом та електронні консультації.

Організація публічного громадського обговорення

Крок 1. Підготовка обговорення

Оприлюднення інформації про проведення обговорення на офіційному веб-сайті органу виконавчої влади та в інший прийнятний спосіб.

В інформаційному повідомленні про проведення обговорення зазначаються (пункт 15 Порядку проведення консультацій з громадськістю):

- найменування органу виконавчої влади, який проводить обговорення;
- назва проекту акта, винесеного на обговорення;
- соціальні групи населення та заінтересовані сторони, на які поширюватиметься дія прийнятного рішення;
- можливі наслідки проведення в життя рішення;
- відомості про строк, місце, час заходів, порядок обговорення, акредитації представників ЗМІ, реєстрації учасників;
- спосіб забезпечення участі в обговоренні представників визначених соціальних груп населення та заінтересованих сторін;
- адреса, строк і форма подання пропозицій та зауважень;
- адреса та номер телефону, за якими надаються консультації з питання, винесеного на публічне громадське обговорення;
- прізвище, ім'я відповідальної особи органу виконавчої влади;
- строк та спосіб оприлюднення результатів обговорення.

Вжиття заходів для забезпечення репрезентативності соціальних груп населення, ІГС та інших заінтересованих суб'єктів.

Крок 2. Громадське обговорення

Громадське обговорення розпочинається з дня оприлюднення інформаційного повідомлення і **триває не менше ніж 30 днів** (вимога Порядку проведення консультацій з громадськістю).

Пропозиції та зауваження подаються в:

- **усній формі**, у тому числі висловлені по телефону, фіксуються з обов'язковим зазначенням прізвища, імені та по батькові громадянина, його поштової адреси;
- **письмовій формі**, зокрема, ІГС подають пропозиції і зауваження у письмовій формі із зазначенням свого найменування та місцезнаходження;
- **надсилаються електронною поштою** на адресу відповідальної особи органу виконавчої влади та оприлюднюються на офіційних веб-сайтах протягом п'яти робочих днів після їх надходження;
- під час проведення конференцій, форумів, громадських слухань, засідань за круглим

столом, зборів, зустрічей з громадськістю **ведеться протокол**, у якому фіксуються висловлені пропозиції і зауваження; текст протоколу оприлюднюється на офіційному веб-сайті органу виконавчої влади протягом двох тижнів.

Під час проведення консультацій з громадськістю орган виконавчої влади подає громадській раді проекти відповідних нормативно-правових актів та інформаційно-аналітичні матеріали до них (пункт 8 Порядку проведення консультацій з громадськістю).

Крок 3. Узагальнення, врахування та оприлюднення результатів обговорення

Узагальнення, врахування та оприлюднення результатів обговорення має тривати **не більше двох тижнів**.

Пропозиції та зауваження, що надійшли під час публічного громадського обговорення, вивчаються та аналізуються із залученням у разі потреби відповідних фахівців.

Орган виконавчої влади забезпечує врахування результатів обговорення під час прийняття остаточного рішення.

За результатами публічного громадського обговорення орган виконавчої влади готує звіт.

Звіт має бути доведений до відома громадськості шляхом оприлюднення його на офіційному веб-сайті відповідного органу влади та в інший прийнятний спосіб не пізніше, ніж через два тижні після закінчення обговорення.

У звіті за результатами громадського обговорення зазначаються:

- найменування органу влади, який проводив обговорення;
- назва проекту акта, який обговорювався;
- інформація про осіб, що узяли участь в обговоренні;
- інформація про пропозиції, що надійшли до органу влади за результатами обговорення;
- інформація про врахування пропозицій та зауважень громадськості з обов'язковим обґрунтуванням прийнятого рішення та причин неврахування пропозицій та зауважень;
- інформація про рішення, прийняті за результатами обговорення.

Приклади

Звіт про результати проведення громадського обговорення проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» щодо вдосконалення державної реєстрації друкованих засобів масової інформації (Міністерство юстиції України) – доступний за веб-адресою <http://www.minjust.gov.ua/0/29117>.

Звіт про результати публічного громадського обговорення проекту розпорядження голови обласної державної адміністрації «Про затвердження Порядку оприлюднення актів обласної державної адміністрації та набуття ними чинності» (Львівська обласна державна адміністрація) – доступний за веб-адресою <http://govuadocs.com.ua/docs/index-1188106.html>.

2.6. ВИЗНАЧЕННЯ ВИДАТКІВ ДЛЯ ФІНАНСУВАННЯ ЗАХОДІВ ПРОГРАМИ

При визначенні обсягів фінансування заходів для проекту програми важливо забезпечити збалансований розподіл видатків.

Приклад збалансованого розподілу видатків Програми

Одеська обласна програма сприяння розвитку громадянського суспільства на 2012-2015 роки:

0% – сприяння запровадженню механізмів громадського контролю силами ІГС, сприяння забезпеченню належних умов для створення та діяльності ІГС;

0,37% – розробка навчального курсу «Громадянське суспільство і влада»;

0,7% – розробка методичних рекомендацій щодо створення та діяльності органів самоорганізації населення, формування та легалізації ІГС;

1,7% – залучення громадськості до обговорення соціально значущих питань, що виносяться на розгляд обласної ради або затверджуються розпорядженнями голови обласної державної адміністрації;

2,2% – проведення щорічного Форуму ІГС;

2,9% – проведення комунікативних заходів;

4,8% – створення та організація діяльності обласного інформаційно-ресурсного Центру розвитку громадянського суспільства;

5,9% – вивчення громадської думки;

20% – проведення конкурсів «Кращий волонтер року» та «Кращий благодійник року»;

37% – підтримка на конкурсних засадах соціальних проектів ІГС.

Приклади незбалансованого розподілу видатків Програми, що викликають підозри у спрямованості Програми на потреби органів влади, не пов'язані із сприянням розвитку громадянського суспільства

Програма комунікації органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з громадськістю та сприяння розвитку громадянського суспільства Полтавської області на 2011 рік передбачала такі видатки:

2% – проведення навчань, семінарів, тренінгів для лідерів ІГС, державних службовців, депутатів обласної ради та працівників органів місцевого самоврядування;

2% – проведення брифінгів, прес-конференцій, телемостів;

4% – проведення публічних консультацій з громадськістю, у тому числі і засідань громадської ради при обласній держадміністрації;

5% – інформаційний супровід співпраці влади та громадськості, а також виготовлення та розповсюдження методичних матеріалів щодо такої співпраці;

12 % – участь делегацій представників ІГС у масових заходах з виїздом в інші населені пункти України;

15% – проведення соціологічних досліджень, визначення ставлення громадян до актуальних подій суспільно-політичного життя, динаміки громадської думки з широкого кола питань, пріоритетних питань діяльності місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування;

56% – моніторинг зовнішньої реклами на предмет дотримання вимог законодавства про захист моралі, виготовлення та розміщення зовнішньої соціальної реклами.

Сумська обласна Програма взаємодії органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та ІГС на 2011 рік передбачала:

0% – проведення консультацій з громадськістю (громадських слухань, круглих столів, семінарів, конференцій), у тому числі за участю громадської ради;

0% – залучення молодіжних та дитячих громадських організацій до проведення заходів для молоді, забезпечення проведення в закладах освіти уроків з громадянської освіти;

0,29% – проведення публічних та інформаційних заходів щодо реалізації державної та регіональної політики за участю місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, громадськості;

1,2% – проведення соціологічних досліджень з метою виявлення пріоритетних потреб громадськості та ставлення населення до нагальних проблем;

4% – надання фінансової підтримки на реалізацію проектів громадськими організаціями;

8% – забезпечення проведення інформаційних кампаній з питань реалізації Стратегії розвитку Сумської області на період до 2015 року «Нова Сумщина»;

12% – проведення заходів щодо популяризації здобутків та потенціалу Сумської області громадською організацією «Сумське земляцтво у м. Києві»;

15% – проведення заходів, пов'язаних з прийомом офіційних делегацій, візитів керівництва держави, участь у всеукраїнських заходах обласних делегацій представників органів виконавчої влади, громадськості;

56% – проведення заходів щодо відзначення державних свят та пам'ятних дат, зокрема Дня Соборності України, Дня Перемоги, Дня Конституції України, Дня Державного прапора.

Для фінансування заходів Програми важливо визначити правильні коди економічної класифікації видатків (КЕКВ). Перелік таких кодів затверджений наказом Міністерства фінансів України «Про бюджетну класифікацію» (зі змінами) від 14.01.2011 року № 11⁵.

Так, для Програм сприяння розвитку громадянського суспільства зазвичай використовуються такі КЕКВ:

КЕКВ	Найменування
1131	Предмети, матеріали, обладнання та інвентар, у тому числі м'який інвентар та обмундирування
1134	Оплата послуг (крім комунальних)
2110	Придбання обладнання і предметів довгострокового користування
1172	Окремі заходи з реалізації державних (регіональних) програм, не віднесені до заходів розвитку

У межах КЕКВ 1172 здійснюються видатки для проведення програм та проектів ІГС, визнаних переможцями за результатами конкурсу, для виконання яких надається фінансова підтримка за рахунок коштів відповідного бюджету.

Видатки, дозволені у межах кожного із КЕКВ, описані в Інструкції Міністерства фінансів

⁵ [Електронний документ]. – Режим доступу : <http://document.ua/pro-byudzhettu-klasifikaciyu-doc43737.html>.

України щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету, затвердженій наказом Міністерства фінансів України від 12.03.2012 року № 333⁶.

Зокрема, у межах КЕКВ 1172 «Окремі заходи з реалізації державних (регіональних) програм, не віднесені до заходів розвитку» кошториси проектів, поданих для участі у конкурсі, можуть містити такі видатки:

- видатки на виконання окремих заходів відповідно до укладених договорів з підприємствами (організаціями):
 - молодіжні програми і заходи державних органів у справах сім'ї і жінок;
 - проведення навчально-тренувальних зборів і змагань;
 - підготовка та участь національних збірних команд України в Олімпійських та Паралімпійських іграх, Дефлімпійських іграх, всесвітніх універсиадах, чемпіонатах світу та Європи;
 - програми і заходи в галузі культури та мистецтва і засобів масової інформації;
 - витрати, пов'язані з виготовленням дипломних та курсових робіт (фільмів) студентами кінофакультетів;
 - виготовлення фільмів та книжкової продукції на державне замовлення;
 - проведення учнівських олімпіад, конкурсів, конференцій, міжгалузевих та спортивних заходів тощо.
- видатки на проведення культурно-мистецьких акцій, інформаційно-просвітницьких заходів як в Україні, так і за її межами (виставки, виступи художніх колективів, конференції, виготовлення фільмів, відеороликів (крім випадків, коли після виготовлення відеофільм береться на облік як нематеріальний актив));
- видатки на проведення організаційних робіт і заходів з оздоровлення та відпочинку дітей;
- видатки на забезпечення окремих категорій населення технічними (крім автомобілів) та іншими засобами реабілітації.

Існує практика оформлення заходів проектів ІГС, що підтримуються за результатами конкурсу, як видатків головних розпорядників коштів без відкриття ІГС власних казначейських рахунків. У таких випадках для фінансування заходів ІГС використовується КЕКВ 1134.

У межах КЕКВ 1134 «Оплата послуг (крім комунальних)» дозволені, зокрема, такі видатки:

- оплата професійних послуг сторонніх фахівців (юридичних осіб та суб'єктів господарювання):
 - з обробки інформації;
 - зі створення та розміщення рекламної та інформаційної продукції;
 - інформаційних послуг, що надаються інформагентствами засобами електронного зв'язку (новини он-лайн, анонси тощо);
- оплата послуг з харчування на період проведення заходу;
- оплата транспортних послуг;
- плата за оренду приміщень як для довгострокового, так і короткострокового користування, плата за оренду транспортних засобів (автомобілів);
- плата за оренду обладнання;

6 [Електронний документ]. – Режим доступу : <http://document.ua/pro-zatverdzhennja-instrukciyi-shodo-zastosuvannja-ekonomich-doc94448.html>.

- оплата послуг з перезарядки картриджів, тонерів, послуги теле-, радіоефіру, фотопослуги та послуги ксерокопіювання, надання оголошень у засобах масової інформації, у тому числі електронних;
- оплата всіх банківських послуг та комісійної винагороди;
- оплата участі у короткотермінових семінарах, нарадах, нарадах-навчаннях (у тому числі пов'язаних з роз'ясненням нової нормативної бази, підготовкою та проведенням організаційних заходів тощо); послуги з організації конференцій, нарад, семінарів;
- оплата послуг фіксованого телефонного (місцевого, міжміського) зв'язку, факсимільного зв'язку, електронної пошти;
- оплата послуг зв'язку, мобільного зв'язку;
- плата за послуги Інтернет-провайдерів за користування мережею Інтернет.

Головному розпоряднику коштів варто визначитися із КЕКВ, у межах якого фінансуватимуться програми і проекти ІГС – переможців конкурсу, до оголошення конкурсу і забезпечити надання ІГС консультацій щодо видатків, які можуть бути включені ними до кошторисів. Це допоможе уникнути тривалого коригування кошторисів переможців конкурсів на стадії укладання угод.

- Видатки в межах КЕКВ наведені згідно з Інструкцією Міністерства фінансів України щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету, затвердженою наказом Міністерства фінансів України від 12.03.2012 року № 333. Формулювання статей видатків у кошторисах має максимально відповідати формулюванням, використаним у зазначеній Інструкції.

2.7. ВИЗНАЧЕННЯ ОЧІКУВАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ТА РЕЗУЛЬТАТИВНИХ ПОКАЗНИКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

Очікувані результати Програми мають:

- співвідноситися із завданнями програми;
- характеризувати досягнення кожного завдання Програми;
- мати причинно-наслідковий зв'язок із заходами Програми;
- бути вимірюваними.

Важливо, аби запропоновані результати були такими, що безпосередньо залежать від діяльності органів виконавчої влади та реалізації програми. Наприклад, показник «збільшення кількості зареєстрованих громадських організацій» не є повністю коректним, оскільки його досягнення не може бути забезпечене виключно діяльністю органів виконавчої влади і залежить від бажання громадян.

Приклади формулювання очікуваних результатів виконання Програм

Вінницька область:

- позитивно впливати на створення сприятливих нормативно-правових умов для діяльності ІГС;
- посилити участь населення області у самоорганізації та активізувати їхню діяльність у суспільно значущій роботі;
- залучити ІГС до вирішення завдань регіональної політики;
- підвищити якість рішень місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з огляду на врахування інтересів громадськості;
- посилити рівень довіри населення області до місцевих органів виконавчої влади та ІГС області;
- забезпечити оптимізацію бюджетних витрат на суспільно корисні послуги завдяки залученню додаткових ресурсів;
- збільшити можливості залучення позабюджетних надходжень для реалізації ІГС, спільних з місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та самостійних проєктів, спрямованих на вирішення соціально-економічних завдань розвитку області.

Одеська область:

- забезпечити конструктивну співпрацю місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з ІГС;
- активізувати участь громадськості у формуванні та реалізації регіональної та місцевої політики;
- враховувати пропозиції ІГС та думку громадськості у вирішенні завдань суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку території;
- інформувати жителів області про діяльність місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, ІГС.

Сумська область:

- встановити ефективний зворотній зв'язок між владою та громадськістю області, враховувати пропозиції ІГС та думку громадськості у вирішенні завдань соціально-економічного і культурного розвитку території;
- забезпечити конструктивну співпрацю місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з ІГС;
- активізувати участь громадськості у формуванні і реалізації державної та регіональної політики;
- забезпечити відкритість та прозорість у діяльності місцевих органів влади;
- інформувати жителів області про діяльність місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, ІГС.
- забезпечити розвиток громадянської активності молоді.

Деякі програми не визначають очікуваних результатів їх виконання, замінюючи їх результативними показниками програм.

Результативні показники Програми слугують для оцінки її ефективності, характеризують хід її реалізації, ступінь досягнення поставленої мети та виконання завдань.

Загальні вимоги до визначення результативних показників бюджетної програми затверджені наказом Міністерства фінансів України від 10.12.2010 року № 1536⁷. Примірний перелік результативних показників бюджетних програм затверджено наказом Міністерства фінансів України від 14.01.2011 року № 15⁸.

Як і очікувані результати, результативні показники Програми мають:

- характеризувати досягнення кожного із завдань Програми;
- мати причинно-наслідковий зв'язок із заходами Програми.

На відміну від очікуваних результатів, результативні показники формулюються як кількісні та якісні індикатори.

При встановленні результативних показників варто звернути уваги на те, що ці показники мають бути використані для проведення моніторингу та оцінки ходу реалізації програми, а стан їх досягнення має бути викладений у звіті координатора реалізації Програми. З огляду на це показники мають бути такими, що можуть бути вивчені та виміряні силами структурного підрозділу органу виконавчої влади або отримані з відкритих джерел.

Можна запропонувати такі результативні показники виконання основних завдань (заходів) програм:

Завдання/ захід	Результативний показник
Підтримка ініціатив ІГС для вирішення завдань регіональної політики	• кількість проектів, спрямованих на вирішення завдань регіональної політики, що реалізуються ІГС за рахунок коштів обласного бюджету в результаті проведення конкурсу проектів;

⁷ [Електронний документ]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE18648.html.

⁸ [Електронний документ]. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article%3Fart_id=282924&cat_id=50097.

	<ul style="list-style-type: none"> • обсяг позабюджетних коштів, залучених до реалізації проектів, спрямованих на здійснення завдань регіональної політики, в результаті проведення конкурсу проектів; • кількість населення, охопленого заходами у межах проектів, що виконуються ІГС за рахунок коштів обласного бюджету в результаті проведення конкурсу проектів; • кількість громадян, які отримали послуги/консультації/допомогу у межах проектів, що виконуються ІГС за рахунок коштів обласного бюджету в результаті проведення конкурсу проектів; • кількість проектів ІГС, які отримали позабюджетну підтримку в результаті включення до реєстру соціальнозначущих ініціатив ІГС, що потребують благодійної підтримки.
<p>Проведення публічних консультацій з громадськістю щодо формування та реалізації державної/регіональної політики</p> <p>Навчання представників ІГС, органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування використанню механізмів участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики</p>	<ul style="list-style-type: none"> • кількість консультацій з громадськістю, проведених обласними органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування відповідно до Порядку проведення консультацій з громадськістю, затвердженого Постановою КМУ від «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» 03.11.2010 року № 996; • кількість пропозицій ІГС, отриманих у результаті консультацій з громадськістю, проведених обласними органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування відповідно до Порядку проведення консультацій з громадськістю, затвердженого Постановою КМУ «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від 03.11.2010 року № 996; • кількість пропозицій ІГС, врахованих у результаті консультацій з громадськістю, проведених обласними органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування відповідно до Порядку проведення консультацій з громадськістю, затвердженого Постановою КМУ «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від 03.11.2010 року № 996;

	<ul style="list-style-type: none">• динаміка зростання кількості пропозицій ІГС, отримуваних у результаті консультацій з громадськістю;• кількість громадських експертиз діяльності органів виконавчої влади, проведених відповідно до вимог Порядку сприяння проведенню громадської експертизи, затвердженого постановою КМУ «Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади» від 05.11.2008 року № 976;• кількість громадських рад при органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування області, що створені та діють відповідно до Типового положення про громадську раду, затвердженого Постановою КМУ «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від 03.11.2010 року № 996;• кількість громадян, охоплених просвітницькими заходами щодо створення та діяльності ІГС та органів самоврядування населення, участі у формуванні та реалізації державної політики та вирішенні питань місцевого значення;• кількість представників ІГС, які пройшли навчання щодо використання правових механізмів громадської участі;• кількість ІГС, які використали механізми громадської участі у формуванні та реалізації політики та вирішенні питань місцевого значення, від загальної кількості ІГС, які отримали відповідні консультації в рамках реалізації заходів Програми;• кількість державних службовців органів виконавчої влади та посадових осіб органів місцевого самоврядування, які пройшли підвищення кваліфікації в частині використання механізмів участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики, від загальної кількості працівників структурних підрозділів обласних держадміністрацій, до компетенції яких належить взаємодія із громадськістю;
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • кількість органів місцевого самоврядування області, які запровадили порядки проведення консультацій з громадськістю, порядки сприяння проведенню громадської експертизи, порядки проведення конкурсів проєктів для фінансової підтримки ІГС, положення про громадські ради;
Активізація населення регіону для участі у громадській діяльності, волонтерства та комунікації з органами влади	<ul style="list-style-type: none"> • кількість публікацій у ЗМІ щодо діяльності ІГС, співпраці органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування та ІГС; • кількість громадян, які створили ІГС/ використали механізми громадської участі у формуванні та реалізації політики та вирішенні питань місцевого значення, від загальної кількості громадян, які отримали відповідні консультації та/або методичні матеріали в рамках реалізації заходів Програми; • кількість громадян, які взяли участь у волонтерських заходах, у рамках реалізації заходів Програми; • динаміка показників участі населення області у діяльності ІГС та довіри населення області до ІГС; • кількість членів територіальних громад, які узяли участь у таких формах локальної демократії, як громадські слухання, загальні збори, місцеві ініціативи, місцеві референдуми тощо;
Створення інших сприятливих умов для діяльності ІГС	<ul style="list-style-type: none"> • кількість приміщень комунальної власності, наданих на конкурсних засадах в оренду ІГС на конкурсних засадах, відповідно до Порядку надання на конкурсних засадах ІГС приміщень комунальної власності⁹.

Вінницька область:

- якісні та кількісні дані щодо проведених консультацій з громадськістю, громадських експертиз та рекомендацій від ІГС, які були враховані місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування;
- кількість міст районного значення, які прийняли Порядок сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органу місцевого самоврядування, Порядок проведення консультацій із громадськістю та Порядок формування громадських рад;
- кількість міст районного значення, де сформовані та діють громадські ради відповідно до рекомендацій Постанови КМУ «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від 03.11.2010 року № 996;

⁹ Цей показник може використовуватися у разі, якщо серед заходів Програми передбачено розробку та запровадження такого Порядку.

- кількість громадян, охоплених освітніми та інформаційно-просвітницькими заходами, фокус-групами тощо, зокрема у рамках проектів, для виконання яких надавалася підтримка відповідно до цієї Програми;
- кількість проектів ІГС, спрямованих на вирішення пріоритетних завдань регіональної політики, що реалізуються за рахунок коштів обласного бюджету та інших джерел фінансування;
- обсяги коштів зовнішнього фінансування, спрямованих на вирішення місцевих проблем, які залучені за результатами спільних заходів місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та ІГС;
- динаміка показників участі населення області у діяльності ІГС та довіри населення області до ІГС.

Одеська область:

- кількість діючих ІГС (громадських та благодійних організацій, профспілкових організацій, творчих спілок, органів самоорганізації населення, об'єднань співвласників багатоквартирних будинків, громадських формувань з охорони громадського порядку та ін.) за районами та містами обласного значення – у динаміці за роками;
- кількість і тематика звернень громадян з аналізом відповідно до чинного положення;
- кількість членів територіальних громад, які узяли участь у таких формах локальної демократії, як громадські слухання, загальні збори, місцеві ініціативи, місцеві референдуми тощо;
- кількість ІГС, які отримують фінансову підтримку з місцевих бюджетів та від благодійників, обсяги цієї підтримки;
- кількість ІГС, які використовують приміщення комунальної власності на пільгових умовах;
- заходи і спрощення процедур легалізації ІГС у межах чинного законодавства, кількість ІГС, створених і легалізованих за звітний період;
- кількість населених пунктів, які впровадили механізм соціального замовлення;
- обсяги фінансових ресурсів, які на конкурсній основі реалізовані через механізм соціального замовлення, кількість проектів, реалізованих силами ІГС;
- кількість спільних акцій, проведених спільно органами влади та ІГС;
- кількість консультативно-дорадчих органів, робочих груп, піклувальних рад, приймальних комісій тощо, які діють в області за участю громадськості;
- кількість навчальних заходів, проведених за участю представників громадськості та органів влади;
- кількість учасників зазначених заходів;
- кількість навчальних програм у системі ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, спрямованих на просвітництво щодо взаємодії влади і громадянського суспільства;
- кількість комунікативних заходів з обміну досвідом з представникам ІГС та органів влади з інших регіонів України та з інших країн.

2.8. ВИЗНАЧЕННЯ ПОРЯДКУ МОНІТОРИНГУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ

Доцільно передбачити у проекті Програми порядок проведення моніторингу її реалізації.

Моніторинг – це систематичне спостереження за станом реалізації Програми, що передбачає збір інформації про значення заздалегідь встановлених індикаторів (показників).

Основні завдання моніторингу реалізації Програми:

- контроль за ходом виконання Програми та досягненням її запланованих результатів і результативних показників;
- визначення необхідності внесення змін до Програми;
- визначення необхідності вжиття додаткових заходів, зокрема розробки додаткових нормативно-правових актів, для забезпечення ефективної реалізації Програми;
- визначення потреби у наданні консультацій та допомоги виконавцям та учасникам виконання заходів Програми.

Проект Програми має визначити такі складові моніторингу її реалізації, як:

- суб'єкт проведення моніторингу;
- показники для здійснення моніторингу та результативні показники Програми;
- загальний порядок здійснення моніторингу;
- правові наслідки моніторингу (зокрема, дії, що можуть бути виконані за результатами моніторингу).

Співвідношення показників моніторингу та результативних показників проекту Програми можна представити таким чином.

Результативні показники:

- обов'язково визначаються у Програмі;
- слугують для оцінки досягнення поставлених мети та завдань Програми;
- нормативно-правова база:

Загальні вимоги до визначення результативних показників бюджетної програми затверджені наказом Міністерства фінансів України від 10.12.2010 року № 1536. Примірний перелік результативних показників бюджетних програм затверджений наказом Міністерства фінансів України від 14.01.2011 року № 15.

Показники моніторингу:

- характеризують оцінку досягнення поставлених мети та завдань Програми;
- характеризують відповідність фактичної діяльності запланованій.

Рішення: до показників моніторингу доцільно включити показник «фактичні результативні показники виконання Програми та їх відповідність запланованим результативним показникам».

Приклади співвідношення результативних показників Програм та показників моніторингу

Показники моніторингу:

- обсяг бюджетних коштів, витрачених на реалізацію Програми;
- обсяг позабюджетних коштів, залучених для реалізації Програми;
- відповідність здійснюваних заходів запланованим заходам;
- фактичні результативні показники виконання Програми та їх відповідність запланованим результативним показникам;
- рівень зацікавленості та задоволення діяльністю, що здійснюється в рамках Програми (у тому числі проектами ІГС, для виконання яких надавалася підтримка відповідно до цієї Програми), з боку представників цільових груп.

Результативні показники:

- кількість міст районного значення, де сформовані та діють громадські ради відповідно до Типового положення про громадську раду, затвердженого Постановою КМУ «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від 03.11.2010 року № 996;
- кількість громадян, охоплених заходами програми;
- кількість проектів ІГС, що реалізуються за рахунок коштів обласного бюджету та інших джерел фінансування;
- обсяги коштів зовнішнього фінансування, спрямованих на вирішення місцевих проблем, які залучені за результатами спільних заходів місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та ІГС;
- інше.

Проект Програми може передбачити такий порядок здійснення моніторингу.

1. Здійснення відповідальним виконавцем або координатором Програми моніторингу виконання Програми раз на півріччя за визначеними Програмою результативними показниками; проведення моніторингу може також бути покладено на спеціально створену робочу групу, до складу якої включатимуться представники відповідної державної адміністрації, депутати відповідної місцевої ради, члени громадської ради при адміністрації, представники ІГС.
2. Обов'язкове вивчення громадської думки, аналіз пропозицій і зауважень громадськості у процесі здійснення моніторингу.
3. Підготовка звіту за результатами піврічного моніторингу, який має включати:
 - оцінку реалізації Програми за кожним із моніторингових показників;
 - узагальнення громадської думки щодо процесу реалізації Програми;
 - аналіз причин виконання та/або невиконання Програми;
 - пропозиції щодо внесення змін до Програми та/або розробки та ухвалення документів, які сприятимуть ефективному виконанню Програми.
4. Оприлюднення звіту за результатами моніторингу на офіційному веб-сайті органу виконавчої влади.
5. Щорічне громадське обговорення результатів виконання Програми та підготовка і затвердження щорічного плану заходів з реалізації Програми з урахуванням підсумків такого обговорення.

ДОДАТКИ

Додаток 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення 10 сесії обласної Ради

VI скликання від 14 лютого 2012 року № 280

ОБЛАСНА ПРОГРАМА СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО
СУСПІЛЬСТВА У ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ НА 2012-2015 РОКИ

ПАСПОРТ

Обласної програми сприяння розвитку громадянського суспільства
у Вінницькій області на 2012-2015 роки

1.	Ініціатор розроблення Програми	Вінницька обласна державна адміністрація, Вінницька обласна рада
2.	Дата, номер і назва розпорядчого документа органу виконавчої влади про розроблення Програми	Концепція сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства, затвердженої розпорядженням КМУ від 21 листопада 2007 року № 1035-р, Постанова КМУ «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від 03.11.2010 року № 996
3.	Розробник Програми	Управління з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю Вінницької облдержадміністрації
4.	Співрозробники Програми	Громадська рада при Вінницькій облдержадміністрації, головне управління економіки, головне фінансове управління Вінницької облдержадміністрації
5.	Відповідальний виконавець Програми	Управління з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю Вінницької облдержадміністрації
6.	Учасники Програми	Головне управління економіки, Головне фінансове управління, Управління освіти і науки, управління у справах сім'ї та молоді, Управління у справах преси та інформації облдержадміністрації, Центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій Вінницької облдержадміністрації; Головне управління юстиції у Вінницькій області, районні державні адміністрації, виконавчі комітети міських рад; громадська рада при облдержадміністрації (за згодою), ІГС Вінницької області та України (за згодою)
7.	Термін реалізації Програми	2012-2015 роки
7.1.	Етапи виконання Програми (для довгострокових програм)	_____
8.	Загальний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для реалізації Програми, всього, у тому числі:	3000,0 тис. грн
8.1	обласний бюджет	Всього: 3000,0 тис. грн, у тому числі:
		2012 рік – 945,0 тис. грн; 2013 рік – 685,0 тис. грн; 2014 рік – 685,0 тис. грн; 2015 рік – 685,0 тис. грн.
8.2	коштів інших джерел	_____

РОЗДІЛ 1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

На сучасному етапі становлення України як демократичної, соціальної, правової держави важливого значення набувають процеси ефективної взаємодії місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування з ІГС.

Така взаємодія має базуватися на партнерстві, співробітництві у досягненні мети, пов'язаних з процесом демократизації усіх сфер державного управління і суспільного життя, соціально-економічним і духовним прогресом, всебічним забезпеченням захисту прав і свобод людини та громадянина.

Значна частина громадських організацій усвідомлює себе як авангард суспільства і намагається бути головним учасником розбудови держави та суспільних відносин.

Попри те, що кількість ІГС у Вінницькій області постійно зростає, їхня роль у суспільно-політичних процесах регіону є незначною, оскільки розвиток громадянського суспільства в Україні є уповільненим.

Визначальними чинниками, які стримують зростання ефективності громадянського суспільства області, стали упередженість, недооцінка та суб'єктивність підходів місцевих органів виконавчої влади до співпраці з ІГС, а також відсутність чітких, прозорих і взаємоприйнятних правил взаємодії між ними. Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування не мають встановлених пріоритетів взаємодії з ІГС, на різних рівнях управлінських відносин застосовують недосконалі механізми співпраці з громадськістю, що послаблює ефект від зусиль у сфері розвитку громадянського суспільства.

Разом з тим, у розвитку ІГС зацікавлена обласна влада, яка прагне забезпечити участь громадськості у формуванні та реалізації державної та регіональної політики, про що свідчить чинна нормативно-правова база держави.

Для вирішення проблем розвитку ІГС в області необхідне прийняття та реалізація Обласної програми сприяння розвитку громадянського суспільства у Вінницькій області на 2012–2015 роки.

Ця програма розроблена відповідно до Конституції України, законів України «Про державні цільові програми», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про місцеві державні адміністрації», «Про благодійництво і благодійні організації», «Про волонтерську діяльність», «Про доступ до публічної інформації», «Про засади зовнішньої та внутрішньої політики», Концепції сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства, затвердженої розпорядженням КМУ від 21 листопада 2007 року № 1035-р, та постанов КМУ «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від 03.11.2010 року № 996, «Про затвердження Порядку розроблення та виконання державних цільових програм» від 31.01.2007 року № 106; наказів Міністерства економіки України «Про методичні рекомендації щодо порядку розроблення регіональних цільових програм, моніторингу та звітності про їх виконання» від 04.12.2006 року № 367 та «Про Порядок обміну інформацією між виконавцями державних цільових програм та координації цієї роботи» від 04.12.2009 року № 1367.

Програма спрямовує зусилля місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування на створення сприятливих умов для ефективного функціонування третього сектору, що є основою передумовою залучення громадських організацій до формування державної і регіональної політики та більш повного використання їхнього потенціалу для розвитку регіону.

У Програмі основні поняття вживаються у такому значенні:

Громадянське суспільство – це сукупність самостійних, незалежних від держави інститутів та відносин, заснованих на свободі особистості, плюралізмі поглядів та демократичному правопорядку; це суспільний простір, що лежить поза владними, бізнесовими та сімейними

взаємозв'язками й діями, в який індивіди об'єднуються на добровільних засадах для задоволення спільних інтересів.

Інститути громадянського суспільства – це громадські організації, професійні і творчі спілки, організації роботодавців, благодійні фонди, волонтерські організації, релігійні організації, недержавні засоби масової інформації, органи самоорганізації населення, ініціативні групи громадян та інші підприємницькі товариства та установи.

Сприяння розвитку ІГС з боку місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування – це налагодження ефективної взаємодії між ними, що базується на партнерстві, взаємній зацікавленості у досягненні мети, спрямованих на демократизацію усіх сфер державного управління та суспільного життя.

Інформаційно-просвітницька кампанія – здійснення заходів, спрямованих на пропаганду розвитку ІГС через засоби масової інформації та інші інноваційні комунікації.

Інформаційно-ресурсний центр – організація, метою якої є надання безпосередньої допомоги громадянам та ІГС області в їх залученні до формування та реалізації державної і регіональної політики, а також реалізації соціально значимих ініціатив.

Соціальне замовлення – це інструмент розв'язання пріоритетних соціальних проблем на основі співпраці влади і громади, спрямованої на їх вирішення; це незадоволені соціальні потреби та інтереси членів територіальної громади, сформульовані в узагальненому вигляді як соціальне завдання для вирішення.

Форми заохочення ініціатив громадян та ІГС – надання місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування організаційної, фінансової, технічної, методичної та іншої допомоги громадянам та ІГС у реалізації соціально значимих ініціатив.

РОЗДІЛ 2 ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ ПРОБЛЕМ, НА РОЗВ'ЯЗАННЯ ЯКИХ СПРЯМОВАНА ПРОГРАМА

У Вінницькій області, як здебільшого і загалом в Україні, фіксується низький рівень розвитку громадянського суспільства, суспільно значимої самодіяльної добровільної активності громадян. Незважаючи на те, що кількість ІГС та сфер їхньої діяльності у Вінницькій області постійно зростає, громадська активність часто є відірваною від поточних суспільних процесів, що обумовлюється недостатнім рівнем кадрової, інтелектуальної, фінансової та інституційної спроможності громадських організацій. Абсолютна більшість громадян України, у тому числі мешканців Вінницької області, не входить до складу жодного ІГС та не бере участі в їхній діяльності.

На початок грудня 2011 року Головним управлінням юстиції у Вінницькій області зареєстровано **833** громадські організації різної спрямованості (з них **596** легалізовані шляхом реєстрації як юридичні особи, **237** – шляхом повідомлення) та **150** благодійних організацій та фондів.

Вплив ІГС на органи влади та суспільні процеси є незначним та безсистемним, зокрема в питаннях, які стосуються вирішення проблем розвитку місцевих громад. Позитивні приклади налагодження ефективної співпраці між місцевими органами влади Вінницької області та ІГС є, скоріше, вираженням окремих політичних та міжособистісних обставин, ніж проявами системної практики.

Фіксується взаємна недовіра між владою та ІГС, яка виявляється у відчуженості та інколи – в радикальних протистояннях замість солідарної відповідальності за стан місцевого розвитку. Водночас ІГС демонструють низький рівень зв'язку з соціальними групами місцевої громади, що сприяє поширенню суспільної недовіри до їхньої діяльності та негативно впливає на інтенсивність участі громадян,

самоорганізації та приватної благодійності. Значна частка ІГС залежить від владних чи бізнесових інтересів та не має сталої соціальної бази для своєї діяльності. Відсутність соціальної бази спричиняє залежність ІГС від вузького переліку джерел фінансування, що унеможлиблює визначення на місцевому рівні чітких пріоритетів громадської активності.

Оскільки більшість ІГС не мають доступу до бюджетної фінансової підтримки для виконання своїх статутних завдань, а недосконалість податкового законодавства не стимулює підтримку їхньої діяльності з боку благодійників і меценатів, механізми участі громадськості у вирішенні місцевих питань належним чином не впроваджуються у публічне управління. Як результат, має місце низький рівень суспільно корисної добровільної активності громадян.

До основних причин зазначених проблем належать: низький рівень усвідомлення громадянами демократичних механізмів участі та самоорганізації у процесі вирішення місцевих проблем; недосконалість місцевих механізмів сприяння розвитку громадянського суспільства; самоізолюваність, слабка координованість та інституційна слабкість ІГС, відсутність конструктивного діалогу між владою та громадськістю.

Інструментом вирішення проблем розвитку громадянського суспільства у Вінницькій області стане прийняття та реалізація обласної Програми сприяння розвитку громадянського суспільства у Вінницькій області на 2012-2015 роки (далі – Програма), яка дозволить закріпити на місцевому рівні механізми удосконалення процесу взаємодії органів влади та ІГС. Програма розширить сферу відповідальності місцевих органів влади щодо сприяння розвитку громадянського суспільства, а також стане стимулом для його інститутів у налагодженні співпраці з органами влади і зміцнить відповідальність за результати цієї співпраці. Затвердження Програми підвищить значення громадської проблематики в поточній та довгостроковій діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, а також сприятиме розвитку активної громадянської позиції.

Причини виникнення проблем, які пропонується вирішити програмним методом, визначаються сучасними процесами у функціонуванні органів місцевої влади, внутрішньому розвитку ІГС, їх фінансовій та інституційній спроможності, а також різними аспектами забезпечення взаємодії між ними.

Прийняття і реалізація Програми забезпечить: визначення короткострокових, середньострокових та довгострокових пріоритетів місцевої влади у питаннях, які стосуються розвитку громадянського суспільства; консолідацію різних гілок місцевої влади та підвищення ефективності її зусиль у сфері формування громадянської культури суспільства; створення цілісної системи соціального партнерства між місцевими органами влади та ІГС регіону; підвищення ефективності використання бюджетних ресурсів, спрямованих на розвиток громадянського суспільства, що забезпечить позитивний вплив на вирішення відповідних проблем та залучення зовнішніх ресурсів для цього.

РОЗДІЛ 3

ОБҐРУНТУВАННЯ ШЛЯХІВ І ЗАСОБІВ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМ, ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ, СТРОКИ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

Програма передбачає проведення протягом 2012–2015 років заходів, спрямованих на залучення ІГС та громадськості до процесів формування та реалізації державної і регіональної політики, зокрема шляхом створення на обласному та місцевому рівнях сприятливого правового середовища для діяльності ІГС через прийняття відповідних нормативно-правових актів локального рівня; створення належної інфраструктури для такої взаємодії через роботу Інформаційно-ресурсного центру; впровадження постійно діючої інформаційно-просвітницької кампанії; вироблення прозорих механізмів підтримки місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування суспільно корисної діяльності ІГС через впровадження механізму соціального замовлення; розширення участі ІГС регіону у процесах вироблення та реалізації місцевими органами

виконавчої влади та органами місцевого самоврядування владних повноважень через розвиток консультативно-дорадчих органів та різних форм самоорганізації населення; стимулювання громадської активності населення Вінниччини через впровадження форм заохочення ініціатив ІГС тощо.

Розпорядниками коштів Програми виступають Вінницька обласна державна адміністрація та управління з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю обласної державної адміністрації.

Заходи Програми фінансуються за рахунок коштів обласного бюджету на загальну суму 3000,0 тис. грн. Програма не передбачає залучення інших джерел фінансування.

Визначення конкретних напрямів використання коштів здійснюватиметься на підставі окремих розпоряджень голови Вінницької облдержадміністрації.

Строк виконання Програми – чотири роки (2012-2015 роки).

РОЗДІЛ 4 МЕТА ПРОГРАМИ

Метою Програми є створення сприятливих умов для подальшого розвитку громадянського суспільства у регіоні та вдосконалення співпраці місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з ІГС для спільного вирішення завдань суспільного розвитку області та регіональної політики.

РОЗДІЛ 5 ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ТА ЗАХОДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ

Основними **завданнями** реалізації Програми є:

- створення сприятливих умов (у тому числі правових) для діяльності та розвитку ІГС;
- забезпечення співпраці органів виконавчої влади та ІГС у процесі формування та реалізації регіональної політики;
- підтримка ініціатив ІГС для вирішення завдань регіональної політики;
- підвищення професійного рівня та інституційної спроможності ІГС та органів виконавчої влади щодо використання механізмів участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики;
- забезпечення поінформованості суспільства про діяльність ІГС через впровадження постійно діючої інформаційно-просвітницької кампанії.

Основні **заходи** реалізації Програми наведені у **Додатку 2**.

РОЗДІЛ 6 ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОГРАМИ

Загальна вартість реалізації Програми становить 3000,0 тис. грн.

Фінансування Програми здійснюється за рахунок коштів обласного бюджету в обсягах, передбачених рішеннями обласної Ради про обласний бюджет на відповідні роки. Бюджетні установи та організації, що беруть участь у виконанні Програми, діють у межах кошторисів, передбачених на здійснення їхньої основної діяльності.

Розрахунок асигнувань на реалізацію заходів (**ресурсне забезпечення Програми**) наведено в **Додатку 1**.

РОЗДІЛ 7

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

Реалізація Програми дозволить:

- позитивно впливати на створення сприятливих нормативно-правових умов для діяльності ІГС;
- посилити участь населення області у самоорганізації та активізувати їхню діяльність у суспільно значущій роботі;
- залучити ІГС до вирішення завдань регіональної політики;
- підвищити якість рішень місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з огляду на врахування інтересів громадськості;
- посилити рівень довіри населення області до місцевих органів виконавчої влади та ІГС області;
- забезпечити оптимізацію бюджетних витрат на суспільно корисні послуги завдяки залученню додаткових ресурсів;
- збільшити можливості залучення позабюджетних надходжень для реалізації ІГС, спільних з місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та самостійних проєктів, спрямованих на вирішення соціально-економічних завдань розвитку області.

РОЗДІЛ 8

КООРДИНАЦІЯ, МОНІТОРИНГ ТА КОНТРОЛЬ ЗА ХОДОМ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

Загальну координацію та контроль за виконанням Програми здійснюють обласна державна адміністрація та обласна рада.

Поточну координацію та контроль здійснює управління з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю облдержадміністрації.

Громадський супровід виконання Програми здійснює Громадська рада при Вінницькій обласній державній адміністрації – безпосередньо та через її відповідні комітети.

Виконавці Програми надають інформацію про реалізацію заходів Програми управлінню з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю облдержадміністрації щорічно до 25 грудня.

Управління з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю облдержадміністрації подає щороку до 1 лютого узагальнену інформацію про виконання Програми голові облдержадміністрації та голові обласної Ради.

Моніторинг виконання Програми

Відповідальний виконавець Програми раз на півріччя проводить моніторинг виконання Програми за такими показниками:

- обсяг бюджетних коштів, витрачених на реалізацію Програми;
- обсяг позабюджетних коштів, залучених для реалізації Програми;
- відповідність здійснюваних заходів запланованим заходам;
- фактичні результативні показники виконання Програми та їх відповідність запланованим результативним показникам;
- рівень зацікавленості та задоволення діяльністю, що здійснюється в рамках Програми (у тому числі проєктами ІГС, для виконання яких надавалася підтримка відповідно до цієї Програми), з боку представників цільових груп;

- якісні та кількісні дані щодо проведених консультацій з громадськістю і громадських експертиз та рекомендацій від ІГС, які були враховані місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування;
- кількість міст районного значення, які прийняли Порядок сприяння проведення громадської експертизи діяльності органу місцевого самоврядування, Порядок проведення консультацій із громадськістю та Порядок формування громадських рад;
- кількість міст районного значення, де сформовані та діють громадські ради відповідно до рекомендацій Постанови КМУ від 03.11.2010 року № 996;
- кількість громадян, охоплених освітніми та інформаційно-просвітницькими заходами, фокус-групами тощо, зокрема у рамках проектів, для виконання яких надавалася підтримка відповідно до цієї Програми;
- кількість проектів ІГС, спрямованих на вирішення пріоритетних завдань регіональної політики, що реалізуються за рахунок коштів обласного бюджету та інших джерел фінансування;
- обсяги коштів зовнішнього фінансування, спрямованих на вирішення місцевих проблем, які залучені за результатами спільних заходів місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та ІГС;
- динаміка показників участі населення області у діяльності ІГС та довіри населення області до ІГС.

Проведення моніторингу і щорічне надання узагальненої звітності про хід реалізації Програми громадськості включає вивчення громадської думки, аналіз пропозицій і зауважень громадськості тощо.

За підсумками моніторингу відповідальний виконавець Програми готує звіт, який включає:

- оцінку реалізації Програми за кожним із моніторингових показників;
- аналіз причин виконання та/або невиконання Програми;
- пропозиції щодо внесення змін до Програми та/або розробки та ухвалення документів, які сприятимуть ефективному виконанню Програми.

Звіт за результатами моніторингу оприлюднюється раз на рік на офіційному веб-сайті Вінницької обласної державної адміністрації.

За результатами моніторингу відповідальний виконавець Програми раз на рік до 25 грудня забезпечує громадське обговорення результатів виконання Програми та підготовку і затвердження щорічного плану заходів з реалізації Програми з урахуванням підсумків обговорення.

Додаток 1.1
до Обласної програми сприяння
розвитку громадянського суспільства
у Вінницькій області на 2012–2015 роки

РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛАСНОЇ ПРОГРАМИ СПРИЯННЯ
РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ВІННИЦЬКІЙ
ОБЛАСТІ НА 2012-2015 РОКИ

тис. грн

Обсяг коштів, які пропонується залучити на виконання Програми	Роки виконання програми				Усього витрат на виконання Програми
	2012 рік	2013 рік	2014 рік	2015 рік	
Обсяг ресурсів, усього, у тому числі:	945,0	685,0	685,0	685,0	3000,0
обласний бюджет	945,0	685,0	685,0	685,0	3000,0
районні, міські (міст обласного підпорядкування) бюджети	-	-	-	-	-
бюджети сіл, селищ, міст районного підпорядкування	-	-	-	-	-
кошти небюджетних джерел	-	-	-	-	-

Додаток 1.2
до Обласної програми сприяння
розвитку громадянського суспільства
у Вінницькій області на 2012–2015 роки

НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЗАХОДИ ОБЛАСНОЇ ПРОГРАМИ СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ
ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ НА 2012–2015 РОКИ

№ з/п	Завдання Програми	Перелік заходів програми	Строк виконання заходу	Виконавці	Джерела фінансування	Орієнтовні обсяги фінансування (вартість), тис. грн, у тому числі:					Очікуваний результат
						Всього	2012 рік	2013 рік	2014 рік	2015 рік	
1.	Створення сприятливих умов (у тому числі правових) для діяльності та розвитку ІС	1.1. Забезпечення міськими, районними радами Вінницької області сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів влади, проведенню консультацій із громадськістю та формуванню громадських рад при органах влади (відповідно до рекомендацій постанов КМУ «Про порядок сприяння органами виконавчої влади громадській експертизи» від 05.11.2008 року № 976, «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від 01.11.2010 року № 996)	2012 рік	Управління з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю обласної державної адміністрації, районні ради	Обласний бюджет	У межах кошторисів виконавців	-	-	-	-	Утвердження у практику роботи принципу відкритості влади, підвищення якості формування та реалізації політики на рівні органів місцевого самоврядування

		1.2. Розробка та запровадження Порядку визначення пріоритетів конкурсів для обрання проектів та програм громадських, благодійних організацій, творчих спілок, для виконання яких надаватиметься підтримка відповідно до цієї Програми	Перший квартал 2012 року	Управління з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю обласної державної адміністрації	Обласний бюджет	У межах кошторису виконання	-	-	-	-	Забезпечення відповідності пріоритетів конкурсу першочерговим завданням регіональної політики та потребам громадськості
		1.3. Розробка та запровадження Методики проведення моніторингу проектів ІГС, для реалізації яких надається підтримка відповідно до цієї Програми	Перший квартал 2012 року	Управління з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю обласної державної адміністрації	Обласний бюджет	У межах кошторису виконання	-	-	-	-	Забезпечення ефективного використання коштів для підтримки ініціатив ІГС, спрямованих на вирішення завдань регіональної політики
2.	Забезпечення співпраці органів виконавчої влади та ІГС у процесі формування та реалізації регіональної політики	2.1. Залучення громадськості до обговорення суспільно значущих питань, що виносяться на розгляд обласної ради або затверджуються розпорядженнями голови обласної держадміністрації	Напередодні сесій та під час підготовки розпоряджень відповідно до регламенту (варто перевірити, чи регламент передбачає такі процедури)	Управління з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю обласної державної адміністрації, громадська рада при облдержадміністрації (за згодою), ІГС (за згодою)	Обласний бюджет	У межах кошторису виконання	-	-	-	-	Підвищення якості актів, що приймає місцева влада, з огляду на задоволення потреб громадськості

		2.2. Вивчення громадської думки з соціально значущих питань у масштабах Вінницької області	Щоквартально, 2012-2015 роки	Управління з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю обласної державної адміністрації ІГС (за згодою)	Обласний бюджет	20,0	5,0	5,0	5,0	5,0	Виявлення пріоритетних соціальних проблем та громадська оцінка діяльності органів влади
		2.3. Забезпечення проведення публічних консультацій з громадськістю (громадських обговорень, слухань, засідань круглих столів, засідань громадської ради при облдержадміністрації) з актуальних питань соціально-економічного та гуманітарного розвитку	2012-2015 роки	Управління з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю обласної державної адміністрації, громадська рада при облдержадміністрації (за згодою), ІГС (за згодою)	Обласний бюджет	80,0	20,0	20,0	20,0	20,0	Підвищення якості регіональної політики з огляду на задоволення потреб громадянської
3. Підтримка ініціатив ІГС для вирішення завдань регіональної політики		3.1. Підтримка на конкурсних засадах проектів і програм громадських та благодійних організацій, творчих спілок, спрямованих на вирішення завдань регіональної політики за напрямками: соціально-економічний розвиток; культурно-просвітницька діяльність; патріотичне виховання; краєзнавча робота, охорона пам'яток історії та культури; аналітична діяльність та проведення соціологічних досліджень; допомога соціально незахищеним верствам населення; екологічна безпека; протидія корупції (відповідно до Порядку проведення конкурсу, затвердженого Постановою КМУ від 12.11.2011 року № 1049)	2012-2015 роки	Управління з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю обласної державної адміністрації	Обласний бюджет	1500,0	375,0	375,0	375,0	375,0	Вирішення пріоритетних завдань регіональної політики із залученням ресурсів громадських організацій, благодійних організацій, творчих спілок

																			Створення умов для реалізації громадянами конституційного права на участь в управлінні державними справами на території Вінницької області, сприяння врахуванню об'єктивних інтересів громадянської громади під час формування та реалізації державної політики
																			Залучення ІГС до вирішення завдань регіональної політики
																			Забезпечення ефективного використання коштів для підтримки ініціатив ІГС, спрямованих на вирішення завдань регіональної політики
3.2. Ресурсне забезпечення діяльності громадської ради при облдержадміністрації	2012-2015 роки	Управління з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю облдержадміністрації	Обласний бюджет	80,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0
3.3. Створення банку суспільно значущих ініціатив ІГС області	2012-2015 роки	Ресурсний Центр громадських ініціатив	Обласний бюджет	У межах кошторису виконавців															
3.4. Проведення моніторингу результативності підтриманих проектів для цільової аудиторії	2012-2015 роки	Управління з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю обласної державної адміністрації, Ресурсний Центр громадських ініціатив	Обласний бюджет	40,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0

4.	Підвищення професійного рівня та інституційної спроможності ІГС та органів виконавчої влади щодо використання механізмів участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики	4.1. Створення та організація діяльності Ресурсного Центру громадянських ініціатив	2012 - 2015 роки	Управління з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю обласної державної адміністрації, управління спільної комунальної власності територіальних громад Вінницької області	Обласний бюджет	500,0	155,0	115,0	115,0	115,0	Надання організаційно-методичної, інформаційно-консультативної підтримки громадянам та ІГС
	4.2. Розробка та поширення методичних рекомендацій щодо використання ІГС та громадянами механізмів участі у формуванні та реалізації державної політики		2012 - 2015 роки	Управління з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю обласної державної адміністрації, головне управління юстиції у Вінницькій області, Центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій Вінницької області, ІГС (за згодою)	Обласний бюджет	40,0	10,0	10,0	10,0	10,0	Підвищення спроможності та активізація ІГС і громадян щодо участі у формуванні та реалізації політики

	4.3. Використання можливостей Центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади для поширення кращого досвіду співпраці ІГС та органів влади	2012-2015 роки	Управління з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю обласної державної адміністрації, Центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій Вінницької області, ІГС (за згодою)	Обласний бюджет	-	-	-	-	Отримання нових знань та навичок роботи з ІГС щодо реалізації соціальнозначимих ініціатив
	4.4. Запровадження практики стажування фахівців органів влади, студентів на базі ІГС	2012-2015 роки	Управління з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю обласної державної адміністрації, управління у справах сім'ї та молоді, обласної державної адміністрації управління освіти і науки, обласної державної адміністрації, районні державні адміністрації, ІГС (за згодою)	Обласний бюджет	У межах кошторису виконання	-	-	-	Ознайомлення зацікавлених фахівців із діяльністю ІГС та налагодження партнерських зв'язків між представниками органів влади та ІГС

		4.5. Проведення семінарів та тренінгів для фахівців органів виконавчої влади та представників ІГС з питань проведення громадської експертизи, організації доступу до публічної інформації, антикорупційної експертизи тощо	2012-2015 роки	Управління з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю обласної державної адміністрації, районні державні адміністрації, ІГС (за згодою)	Обласний бюджет	120,0	30,0	30,0	30,0	30,0	30,0	Підвищення професійного рівня посадових осіб та представників ІГС щодо використання інструментів сприяння розвитку громадянського суспільства та участі громадянської у формуванні та реалізації державної політики
		4.6. Проведення навчальних тренінгів для ІГС області за проблематикою їх інституційного та професійного розвитку, підвищення ефективності громадської діяльності	2012-2015 роки	Управління з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю обласної державної адміністрації, районні державні адміністрації, ІГС (за згодою)	Обласний бюджет	80,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	Підвищення компетентності ІГС області у сфері їх інституційного, кадрового, професійного розвитку, стабільності діяльності
5.	Забезпечення поінформованості суспільства про діяльність ІГС через введення постійно діючої інформаційно-просвітницької кампанії	5.1. Проведення щорічного регіонального Форуму ІГС з публічною презентацією щорічного звіту про виконання цієї Програми	2012-2015 роки	Управління з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю обласної державної адміністрації, ІГС (за згодою)	Обласний бюджет	60,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	Створення умов для комунікації та обміну досвідом між ІГС, органами виконавчої влади та місцевими органами місцевого самоврядування

							40,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	Популяризація питань розвитку громадянського суспільства у регіоні
	5.2. Проведення конкурсу серед журналістів на краще висвітлення проблематики громадянського суспільства	2012-2015 роки	Управління з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю обласної державної адміністрації, управління у справах преси та інформації обласної державної адміністрації	Обласний бюджет			300,0	240,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	Створення системи інформаційної підтримки процесу розвитку громадянського суспільства та доступу громадян до інформації
	5.3. Створення інформаційного продукту з питань розвитку громадянського суспільства та інституційного зростання ІГС в області	2012-2015 роки	Управління з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю обласної державної адміністрації, управління у справах преси та інформації обласної державної адміністрації, Ресурсний Центр громадянських ініціатив	Обласний бюджет			140,0	35,0	35,0	35,0	35,0	35,0	35,0	Підвищення рівня довіри жителів області до місцевих органів виконавчої влади, місцевих органів самоврядування та ІГС
	5.5. Проведення інформаційної кампанії з питань налагодження взаємодії з органами влади, підвищення рівня інституційної спроможності та діяльності ІГС	2012-2015 роки	Управління з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю обласної державної адміністрації, управління у справах преси та інформації обласної державної адміністрації, Ресурсний Центр громадянських ініціатив	Обласний бюджет			3000,0	945,0	685,0	685,0	685,0	685,0	685,0	
	Всього за завданнями Програми						3000,0	945,0	685,0	685,0	685,0	685,0	685,0	
	Обласний бюджет						3000,0	945,0	685,0	685,0	685,0	685,0	685,0	

Додаток 2

**УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ
№ 212/2012**

Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації

З метою створення сприятливих умов для дальшого розвитку в Україні громадянського суспільства, запровадження ефективного механізму взаємодії його інститутів з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування на засадах партнерства і взаємної відповідальності, забезпечення здійснення та захисту прав і свобод людини і громадянина, керуючись частиною третьою статті 106 Конституції України, **постановляю:**

1. Затвердити такі, що додаються:

Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні;

План першочергових заходів щодо реалізації Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні.

2. Кабінету Міністрів України привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Указом.

3. Цей Указ набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України
Віктор ЯНУКОВИЧ
24 березня 2012 року

ЗАТВЕРДЖЕНОУказом Президента України
від 24 березня 2012 року № 212/2012

СТРАТЕГІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Стратегія державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні (далі – Стратегія) спрямована на реалізацію принципів, пріоритетів, завдань державної політики у сфері розвитку громадянського суспільства. Стратегія визначає концептуальні, взаємодоповнювальні напрями діяльності органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування щодо створення належних умов для розвитку громадянського суспільства.

Стратегія спрямована на утвердження громадянського суспільства як гарантії демократичного розвитку держави, запровадження громадського контролю за діяльністю влади, забезпечення незалежної діяльності інститутів громадянського суспільства, посилення їх впливу на прийняття суспільно важливих рішень, створення умов для забезпечення широкого представництва інтересів громадян в органах державної влади та органах місцевого самоврядування, проведення регулярних консультацій із громадськістю з важливих питань життя суспільства і держави.

1. Загальні положення

За Конституцією Україна є демократичною, соціальною, правовою державою; права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави; держава відповідає перед людиною за свою діяльність; утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Основний Закон України, закріплюючи права і свободи людини і громадянина, визначає невичерпність конституційних прав і свобод.

Державна політика сприяння розвитку громадянського суспільства виходить, зокрема, з необхідності утвердження та забезпечення прав і свобод людини, гарантії яких закріплені у фундаментальних міжнародних документах, насамперед Загальній декларації прав людини, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та відповідних протоколах до неї, Міжнародному пакті про громадянські та політичні права, Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права, Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля, інших міжнародних документах у цій сфері.

Стратегія виходить із розуміння громадянського суспільства та його інституцій як такого стану суспільства, в якому вільно реалізуються основоположні права і свободи людини і громадянина через різноманітні форми публічної громадської активності та самоорганізації.

Державна і громадянське суспільство в рамках демократичного устрою заінтересовані в діалозі та партнерстві, підвищенні ефективності взаємодії. Без розвинутого громадянського суспільства, зокрема без створення належних умов для забезпечення свободи думки і слова, вільного вираження поглядів і переконань, свободи об'єднань, свободи зборів, участі громадян в управлінні державними справами та місцевому самоврядуванню, держава не створить можливостей для забезпечення функціонування різних моделей демократії участі, що у поєднанні з безпосередньою та представницькою демократією є умовою успішної модернізації, європейської інтеграції та сталого розвитку.

Україною за роки незалежності зроблені певні кроки до розвитку та зміцнення громадянського суспільства.

Регулювання окремих складових політики сприяння розвитку громадянського суспільства забезпечено, зокрема, Законами України «Про об'єднання громадян», «Про соціальний діалог в Україні», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про інформацію», «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності», «Про молодіжні та дитячі громадські організації», «Про організації роботодавців», «Про органи самоорганізації населення», «Про професійних творчих працівників та творчі спілки», «Про благодійництво та благодійні організації», «Про волонтерську діяльність», «Про свободу совісті та релігійні організації», «Про соціальні послуги», «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності».

Процес законодавчого забезпечення у цій сфері в останні роки також має позитивну тенденцію. Так, у 2010 – 2011 роках прийнято Закони України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», «Про доступ до публічної інформації», «Про безоплатну правову допомогу», «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року», внесено зміни до Закону України «Про інформацію». Цими актами визначено, зокрема, засади внутрішньої політики України у сферах розбудови державності, формування інститутів громадянського суспільства, порядок забезпечення права кожного на доступ до інформації суб'єктів владних повноважень, державні гарантії щодо надання безоплатної правової допомоги.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2007 року № 1035-р схвалено Концепцію сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства. На реалізацію її положень органами виконавчої влади видано низку відповідних нормативно-правових актів. Реалізуючи державну політику у сфері розвитку демократії участі, Кабінет Міністрів України 3 листопада 2010 року видав постанову № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики», якою затвердив Порядок проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики.

Проте аналіз розвитку громадянського суспільства в Україні свідчить про наявність комплексу проблем, що є актуальними як для суспільства, так і для держави:

зберігаються тенденції до непрозорості, закритості та забюрократизованості в діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування замість налагодження ефективного діалогу з суспільством;

недосконалість чинного законодавства створює штучні бар'єри для утворення та діяльності інститутів громадянського суспільства;

механізми участі громадськості у формуванні та здійсненні державної політики належним чином не реалізуються;

податкове навантаження не стимулює діяльність і розвиток інститутів громадянського суспільства та їх підтримку вітчизняними благодійними організаціями;

більшість інститутів громадянського суспільства не має доступу до державної фінансової підтримки та вітчизняної благодійної підтримки;

потенціал інститутів громадянського суспільства щодо надання соціальних послуг населенню не використовується.

Діяльність інститутів громадянського суспільства характеризується недостатнім рівнем їх інституційної, фінансової та кадрової спроможності.

Як підсумок, вітчизняними та міжнародними неурядовими організаціями фіксується низький рівень суспільно значущої добровільної активності громадян.

Позитивні приклади налагодження ефективної співпраці між органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та інститутами громадянського суспільства є поодинокими, а не систем-

ною практикою. Рівень взаємної довіри між владою, підприємницькими колами та інститутами громадянського суспільства є низьким, що проявляється у відчуженості замість солідарної відповідальності за стан суспільного розвитку.

Низький рівень усвідомлення громадянами механізмів демократії участі та самоорганізації у процесі розв'язання суспільних проблем зумовлений відсутністю усталеної демократичної практики. Перешкодами розвитку є також несформована громадянська культура, низький рівень усвідомлення суспільством таких базових понять, як «громадянське суспільство», «демократія», «верховенство права», розуміння принципу поділу влади, узгодження інтересів, толерантності та пошуку консенсусу, багатоконфесійності і поваги до прав меншин. Досить високим є й рівень суспільної підтримки патерналістського характеру держави.

Процеси розвитку громадянського суспільства на шляху утвердження демократії також потребують повноцінного законодавчого забезпечення з обов'язковим урахуванням міжнародних стандартів у цій сфері, зокрема Рекомендацій Ради Європи щодо правового статусу неурядових організацій в Європі, та кращих європейських практик.

Із цією метою ініціюється комплексний підхід до реалізації державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства шляхом затвердження Стратегії.

2. Мета та стратегічні пріоритети державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні

Метою державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні є створення більш сприятливих умов, спрямованих на задоволення інтересів, захист прав і свобод людини і громадянина, дальше становлення громадянського суспільства на засадах безпосередньої, представницької демократії, широкого впровадження форм демократії участі, самореалізації та самоорганізації громадян.

Стратегічними пріоритетами державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні є:

- сприяння встановленню максимальної відкритості, прозорості та підзвітності суспільству органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування;

- зростання соціального капіталу для підвищення рівня взаємодовіри та взаємодії у суспільстві;

- створення сприятливих умов для утворення та функціонування інститутів громадянського суспільства;

- забезпечення участі інститутів громадянського суспільства у формуванні та реалізації державної, регіональної політики, зокрема, шляхом створення умов для забезпечення широкого ефективного представництва інтересів громадян в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування, проведення регулярних консультацій (діалогу) із громадськістю з найважливіших питань життя суспільства і держави;

- запровадження громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, посилення впливу інститутів громадянського суспільства на прийняття управлінських рішень та їх реалізацію;

- сприяння благодійній, волонтерській діяльності, іншим формам громадської активності та громадянської культури.

Розбудова громадянського суспільства в Україні має орієнтуватися на європейські стандарти забезпечення та захисту прав і свобод людини, зокрема впровадження практики належного врядування,

добросовісності, відкритості, прозорості та підзвітності інститутів влади, створення умов для різноманіття суспільних інтересів, у тому числі економічних, екологічних, соціальних, культурних, релігійних, територіальних тощо, і форм їх вираження (громадські ініціативи, суспільні рухи, асоціації, об'єднання).

Державна політика сприяння розвитку громадянського суспільства має бути спрямована на вдосконалення правових механізмів та практики демократії участі. Тільки через активну участь у суспільних процесах у людини формуються відповідні цінності, тип поведінки щодо необхідності участі у громадському житті.

Демократія участі є інструментом, який сприятиме розвитку існуючих форм безпосередньої і представницької демократії та має стати основою суспільного розвитку.

Влада повинна створити умови для повноцінного забезпечення та стимулювання громадської активності, зокрема, шляхом забезпечення відкритості і прозорості своєї діяльності, залучення громадян та їх об'єднань до формування і реалізації політики на всіх рівнях.

Гармонійне поєднання громадського впливу на прийняття рішень та контролю за діяльністю влади має підвищити рівень суспільної компетентності і довіри до влади, стати гарантією становлення демократії в Україні.

Державна політика сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні має бути спрямована на використання можливостей громадянського суспільства, зокрема, щодо забезпечення неконфліктних відносин в етнонаціональній, культурній та конфесійній сферах, соціального міжсекторального партнерства між владою, бізнесом та інститутами громадянського суспільства, створення умов для безпосереднього залучення до підготовки управлінських рішень заінтересованих суспільних груп, що сприятиме забезпеченню в державі суспільної злагоди, соціального миру, сталого розвитку та стабільності.

3. Принципи державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні

Державна політика сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні ґрунтується на принципах:

пріоритету прав і свобод людини;

верховенства права;

рівності та недискримінації;

взаємної відповідальності держави і громадянського суспільства за вирішення завдань розвитку суспільства та держави;

відкритості та прозорості діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування під час здійснення ними своїх повноважень;

партнерства та конструктивної взаємодії держави і громадянського суспільства;

стимулювання громадської активності;

залучення інститутів громадянського суспільства до формування та реалізації державної політики, у тому числі державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства, на всіх рівнях;

невтручання органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в діяльність інститутів громадянського суспільства, у тому числі засобів масової інформації, за винятком випадків, установлених законом.

4. Завдання державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та шляхи їх реалізації

Завданнями реалізації державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні є:

приведення національного законодавства щодо діяльності інститутів громадянського суспільства у відповідність з європейськими стандартами;

конституційне закріплення в рамках процесу модернізації Конституції України інститутів громадянського суспільства, основ їх взаємодії з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування;

сприяння становленню та розвитку мережі інститутів громадянського суспільства у багатоманітності їх форм;

налагодження ефективної взаємодії інститутів громадянського суспільства з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування;

забезпечення участі громадянського суспільства та його інститутів у процесах формування і реалізації державної, регіональної політики;

впровадження європейських підходів до питань делегування інститутам громадянського суспільства окремих функцій держави щодо реалізації державної політики в гуманітарній та соціальній сферах;

забезпечення умов для активізації участі громадян у процесі підготовки та прийняття управлінських рішень, здійснення ефективного громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, зокрема, щодо запобігання та протидії корупції, підвищення прозорості діяльності цих органів;

підтримка різноманітних форм місцевої демократії;

укорінення громадянської культури та суспільної практики волонтерства і благодійництва, забезпечення сприятливих умов для їх розвитку;

створення системи ресурсного забезпечення сталої діяльності інститутів громадянського суспільства;

підтримка громадських ініціатив, спрямованих на формування культури гендерної рівності, подолання стереотипів щодо ролі та місця чоловіків і жінок у суспільстві.

Реалізація державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні щодо вдосконалення правового регулювання порядку утворення та діяльності інститутів громадянського суспільства передбачає:

спрощення процедур та скорочення строків реєстрації інститутів громадянського суспільства (громадські, благодійні організації, органи самоорганізації населення тощо);

забезпечення права іноземців та осіб без громадянства, юридичних осіб приватного права на свободу об'єднання та заснування і участі в організаціях за професійною ознакою;

надання інститутам громадянського суспільства права здійснювати свою діяльність на всій території України;

запровадження європейських механізмів контролю органів виконавчої влади за діяльністю інститутів громадянського суспільства;

унормування питання щодо безпосереднього здійснення інститутами громадянського суспільства господарської діяльності з метою виконання статутних завдань;

удосконалення процедур проведення місцевих референдумів, мирних зібрань, загальних зборів (конференцій), громадських слухань членів територіальної громади за місцем проживання;

удосконалення правового статусу органів самоорганізації населення, встановлення гарантій їх діяльності;

адаптацію законодавства України у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків до законодавства Європейського Союзу;

створення належних умов для участі молодих громадян через молодіжні громадські організації та об'єднання у розробленні і реалізації державної молодіжної політики та програм, що стосуються молоді.

Реалізація державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні щодо забезпечення організаційних умов для участі громадськості у формуванні та реалізації політики на всіх рівнях і здійсненні громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування передбачає:

запровадження проведення систематичних консультацій з громадськістю у процесі прийняття рішень органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, завчасного оприлюднення проектів відповідних актів на офіційних веб-сайтах цих органів, використання інших механізмів взаємодії;

сприяння роботі громадських рад та інших консультативно-дорадчих органів при органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування, удосконалення механізмів їх взаємодії з консультативно-дорадчими органами, зокрема, шляхом розроблення пропозицій щодо внесення змін до Типового регламенту діяльності місцевої державної адміністрації та до чинних регламентів органів виконавчої влади;

створення умов для проведення громадських експертиз діяльності органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, громадських антикорупційних експертиз проектів нормативно-правових актів та забезпечення врахування їх рекомендацій;

здійснення методичної підтримки та підвищення організаційної спроможності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо реалізації процедур залучення громадськості до формування і реалізації державної, регіональної політики;

розвиток механізмів електронного урядування та електронної демократії;

розвиток механізмів соціального партнерства між владою, бізнесом та інститутами громадянського суспільства;

сприяння залученню інститутів громадянського суспільства до соціального діалогу з питань, які не можуть бути вирішені в рамках трипартизму, вдосконалення механізмів демократії участі у сфері трудових відносин;

удосконалення порядку участі інститутів громадянського суспільства у прийнятті рішень органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, у діяльності громадських рад та інших консультативно-дорадчих органів; здійснення органами виконавчої влади моніторингу громадської думки з питань їх діяльності;

урегулювання питання щодо обов'язковості прийняття органами місцевого самоврядування статутів територіальних громад, в яких передбачаються правові механізми здійснення права членів територіальних громад на реалізацію форм місцевої демократії (загальні збори, громадські слухання, місцеві ініціативи, органи самоорганізації населення тощо);

удосконалення умов для забезпечення відкритості та прозорості діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, публічності всіх етапів підготовки і прийняття ними рішень, оприлюднення проектів рішень, доступу до інформації про діяльність та рішення зазначених органів.

Реалізація державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні щодо створення економічних стимулів для стабільного функціонування інститутів громадянського суспільства та зміцнення їх економічного потенціалу передбачає:

ефективне застосування та вдосконалення механізмів податкового стимулювання діяльності інститутів громадянського суспільства шляхом запровадження європейських стандартів у визначенні податкового режиму для них;

удосконалення порядку залучення інститутів громадянського суспільства до надання соціальних послуг за рахунок коштів Державного бюджету України та місцевих бюджетів;

сприяння впровадженню механізмів соціального замовлення з урахуванням кращого вітчизняного та європейського досвіду;

запровадження єдиної методики визначення пріоритетів державної фінансової підтримки інститутів громадянського суспільства;

запровадження єдиного порядку розподілу коштів для державної фінансової підтримки програм та проектів інститутів громадянського суспільства на конкурсній основі;

удосконалення порядку залучення інститутів громадянського суспільства до розроблення та реалізації місцевих цільових програм;

запровадження обов'язкового планування у Державному бюджеті України видатків на державну фінансову підтримку інститутів громадянського суспільства;

забезпечення державного моніторингу та оцінки проектів і заходів, здійснюваних інститутами громадянського суспільства за рахунок коштів Державного бюджету України та місцевих бюджетів, на основі публічного відпрацювання критеріїв такої оцінки.

Реалізація державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні щодо підтримки волонтерства та благодійництва передбачає:

розвиток волонтерського руху та його дерегуляцію з урахуванням кращої світової практики;

запровадження нових інструментів для здійснення як громадянами, так і юридичними особами благодійної діяльності, зокрема ендавментів, благодійних сервітутів, права благодійних організацій отримувати благодійну спадщину та ставати виконавцями заповітів для реалізації благодійних програм;

удосконалення механізмів контролю за цільовим використанням коштів і майна, переданих на благодійні цілі;

підтримку суб'єктів господарювання та громадян, які надають фінансову допомогу чи здійснюють добровільні пожертвування інститутам громадянського суспільства для розв'язання проблем, що мають важливе суспільне значення;

здійснення необхідних заходів щодо прискорення процесу приєднання України до Європейської конвенції про довгострокову волонтерську службу.

Реалізація державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні щодо підвищення рівня громадянської та правової культури передбачає:

надання населенню правових консультацій з питань створення та правового регулювання діяльності інститутів громадянського суспільства;

сприяння участі осіб з особливими потребами в діяльності інститутів громадянського суспільства, впровадження соціальної моделі інвалідності;

запровадження в загальноосвітніх та вищих навчальних закладах навчальних курсів з питань розвитку громадянського суспільства в Україні;

сприяння проведенню органами місцевого самоврядування, органами самоорганізації населення просвітницьких заходів щодо поширення інформації про можливості місцевої демократії; забезпечення взаємодії з інститутами громадянського суспільства у поширенні ідеї нетерпимості до проявів корупції, у пропагуванні переваг правомірного способу поведінки в усіх сферах суспільного життя;

активізацію комплексних заходів правової освіти громадян, популяризацію серед населення участі громадян у діяльності інститутів громадянського суспільства.

5. Механізми реалізації Стратегії

Заходи щодо реалізації Стратегії, органи, відповідальні за їх виконання, та строки виконання цих заходів визначаються у Плані першочергових заходів щодо реалізації Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні (далі – План першочергових заходів), а також у щорічних планах із реалізації Стратегії (далі – щорічні плани), які затверджуються Президентом України за поданням Координаційної ради з питань розвитку громадянського суспільства (далі – Координаційна рада).

Реалізація положень Стратегії, виконання Плану першочергових заходів, щорічних планів, моніторинг та оцінка стану їх виконання здійснюються органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Органи виконавчої влади під час розроблення та реалізації нормативно-правових актів, програм, планів та окремих заходів керуються Стратегією.

Моніторинг та оцінка стану виконання Плану першочергових заходів, щорічних планів, аналізування ефективності реалізації Стратегії, підготовка пропозицій щодо актуалізації її положень, коригування Плану першочергових заходів, щорічних планів покладаються на Координаційну раду.

Інститути громадянського суспільства беруть участь у реалізації Стратегії, зокрема, шляхом:

- членства в Координаційній раді;

- подання Координаційній раді, органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування пропозицій щодо реалізації Стратегії;

- залучення їх органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування до виконання заходів із реалізації Стратегії;

- здійснення моніторингу, оцінки та громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо реалізації Стратегії, виконання Плану першочергових заходів, щорічних планів.

Органи виконавчої влади створюють умови для здійснення громадського моніторингу та оцінки стану реалізації Стратегії, виконання Плану першочергових заходів, щорічних планів.

В органах виконавчої влади функції із забезпечення реалізації Стратегії здійснюються структурними підрозділами, відповідальними за взаємодію з громадськістю.

Наукове супроводження реалізації Стратегії здійснюється Національним інститутом стратегічних досліджень із залученням у разі потреби інших наукових установ, неурядових аналітичних центрів.

Національний інститут стратегічних досліджень із залученням представників інститутів громадянського суспільства готує та подає на розгляд Координаційної ради щорічну доповідь про стан розвитку громадянського суспільства в Україні.

Результати аналізу ефективності реалізації Стратегії, загального моніторингу та оцінки стану виконання Плану першочергових заходів, щорічних планів, щорічна доповідь про стан розвитку грома-

дянського суспільства в Україні можуть бути підставою для актуалізації положень Стратегії, коригування Плану першочергових заходів, щорічних планів, прискорення здійснення відповідних заходів.

6. Фінансове забезпечення реалізації Стратегії

Стратегія реалізується за рахунок бюджетних коштів, а також інших джерел, не заборонених законом.

7. Очікувані результати

Короткостроковими очікуваними результатами виконання Стратегії до 2015 року є:

створення сприятливих законодавчих, фінансових, податкових та організаційних умов для утворення та функціонування інститутів громадянського суспільства;

забезпечення інституційної спроможності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування до ефективної взаємодії з інститутами громадянського суспільства.

Довгостроковими очікуваними результатами виконання Стратегії до 2020 року є:

переважне забезпечення відкритості, прозорості та підзвітності органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування;

підвищення рівня взаємодовіри та взаємодії між органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та інститутами громадянського суспільства;

забезпечення участі інститутів громадянського суспільства у формуванні та реалізації державної, регіональної політики, створення умов для забезпечення широкого ефективного представництва інтересів громадян в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування, проведення регулярних консультацій (діалогу) із громадськістю з найважливіших питань життя суспільства і держави;

запровадження громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, посилення впливу інститутів громадянського суспільства на прийняття управлінських рішень та їх реалізацію;

забезпечення сприятливих правових, фінансових, податкових та організаційних умов для здійснення благодійної, волонтерської діяльності, інших форм громадської активності, підвищення рівня громадянської культури;

підвищення якості та адресності соціальних послуг шляхом залучення до їх надання інститутів громадянського суспільства.

Глава Адміністрації Президента України
Сергій ЛЬОВОЧКІН

Додаток 3

КООРДИНАЦІЙНА РАДА З ПИТАНЬ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Координаційна рада з питань розвитку громадянського суспільства в Україні – колегіальний орган, що був утворений представниками органів державної влади та громадянського суспільства (Указ Президента України від 25 січня 2012 року № 32/2012).

Координаційна рада була створена з метою забезпечення сприятливого середовища для розвитку громадянського суспільства та впровадження системних заходів, спрямованих на:

- формування сприятливого середовища для подальшого становлення в Україні громадянського суспільства;
- підвищення ролі його інститутів у здійсненні державної політики;
- досягнення європейських стандартів забезпечення та захисту прав і свобод людини і громадянина.

Для виконання поставлених завдань представниками органів державної влади, ІГС та експертами було розроблено Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та План першочергових заходів щодо її реалізації. Реалізація Стратегії та виконання Плану першочергових заходів здійснюється органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

Моніторинг та оцінка стану виконання Плану першочергових заходів, щорічних планів, аналізування ефективності реалізації Стратегії, підготовка пропозицій щодо актуалізації її положень, коригування Плану першочергових заходів, щорічних планів покладаються на Координаційну раду.

Стратегія державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства та План першочергових заходів щодо реалізації Стратегії були затверджені Указом Президента України від 24 березня 2012 року № 212/2012.

До складу Координаційної ради увійшли як представники органів державної влади, так і ІГС. Головою Координаційної ради було обрано Марину Ставнійчук, Радника Президента. Загальний склад ради – 51 особа, з яких 16 є представниками відомих в Україні громадських організацій та благодійних фондів, таких як Лабораторія законодавчих ініціатив, Творчий центр ТЦК, Український незалежний центр політичних досліджень, Всеукраїнський громадський центр «Волонтер», Фонд якісної політики, Центр громадської адвокатури та інші.

З метою вирішення конкретних проблем для розвитку громадянського суспільства в Україні та залучення до обговорення відповідних питань експертів та представників ІГС у рамках Координаційної ради було утворено сім робочих груп.

Керівний склад Робочих груп Координаційної ради з питань розвитку громадянського суспільства

№	Члени Координаційної ради	Посада	Контакти
1.	Робоча група з питань правового забезпечення діяльності ІГС		
	ЄМЕЛЬЯНОВА Інна Іванівна	ГОЛОВА. Перший заступник Міністра юстиції України	
	ЛАЦИБА Максим Валерійович	СЕКРЕТАР. Керівник програм ГО «Український незалежний центр політичних досліджень»	(044) 279-2435 maxim@ucipr.org.ua

2.	Робоча група з питань державної фінансової підтримки ІГС, їх оподаткування та залучення до надання соціальних послуг		
	ЗАБОЛОТНИЙ Анатолій Олександрович	ГОЛОВА. Директор БФ «Розвиток України»	(044) 502-5214 ezhuk@fdu.org.ua
	КРАСНОСІЛЬСЬКА Анастасія Олегівна	СЕКРЕТАР. Координатор проектів ГО «Український незалежний центр політичних досліджень»	(044) 279-2435 anastasia@ucipr.org.ua
3.	Робоча група з питань інформаційної політики та громадянської освіти		
	ЧЕПАК Дарія Олександрівна	ГОЛОВА. Прес-секретар Президента України	
	СОШИНСЬКИЙ Сергій Олегович	СЕКРЕТАР. Президент МБФ «Здоров'я українського народу»	(044) 284-2464 soshynskiy@healthup.org.ua
4.	Робоча група з питань благодійництва та волонтерства		
	ЛЯХ Тетяна Леонідівна	ГОЛОВА. Заступник голови ВГО «Всеукраїнський громадський центр «Волонтер»	(044) 227-6303 tll.volonter@gmail.com
	ФІНЬКО Антон Євгенович	СЕКРЕТАР. Експерт ГО «Київський центр політичних досліджень та конфліктології»	
5.	Робоча група з питань місцевої демократії та самоорганізації населення		
	ЧЕРНОВ Сергій Іванович	ГОЛОВА. Голова Харківської обласної ради	
	ОРЛОВСЬКИЙ Олексій Сергійович	Міжнародний фонд «Відродження»	(044) 461-9500 orlovsky@irf.kiev.ua
6.	Робоча група з питань дослідження стану громадянського суспільства		
	КУЛИК Віталій Олександрович	ГОЛОВА. Заступник Керівника ГУ з питань конституційно-правової модернізації АПУ	(044) 255-6181 kulyk@apu.gov.ua
	ГУЛЕВСЬКА-ЧЕРНИШ Анна В'ячеславівна	СЕКРЕТАР. Директор Українського форуму благодійників	(044) 425-9294 anna.gulevska@ufb.org.ua
7.	Робоча група з питань відкритості органів державної влади та залучення громадськості до формування політики		
	МУДРАК Лариса Михайлівна	ГОЛОВА. Заступник голови Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення	(044) 278-7293 olegaleksandrov78@gmail.com
	КУПРІЙ Володимир Олександрович	СЕКРЕТАР. Благодійний фонд Творчий центр ТЦК, Виконавчий директор	(044) 574-6411 kupriy@ccc.kiev.ua

Ознайомитися зі складом всіх робочих груп та планом роботи Ви можете на офіційному веб-сайті Координаційної ради з питань розвитку громадянського суспільства в Україні (civil-rada.in.ua) у розділі «Робочі групи». Завданням робочих груп є робота над пунктами Плану першочергових заходів. Експерти робочих груп працюють з текстами законопроектів, аналітичними документами, звітами та готують рекомендації щодо виконання Стратегії з питань розвитку громадянського суспільства.

Засідання робочих груп є відкритими, будь-хто з представників інститутів громадянського суспільства може долучитися до роботи вже запланованих заходів і формувати новий порядок денний щодо розвитку громадянського суспільства в Україні.

Для ознайомлення з інформацією про діяльність Координаційної ради та долучення до роботи звертайтеся до представника Українського незалежного центру політичних досліджень Івана Лукері.

Контакти: 044-279-24-35, ivan.lukerya@gmail.com

Корисні лінки:

civil-rada.in.ua – Офіційний веб-сайт Координаційної ради з питань розвитку громадянського суспільства в Україні;

www.president.gov.ua/documents/14412.html – Указ Президента України «Про утворення Координаційної ради» від 25 січня 2012 року № 32/2012;

www.president.gov.ua/documents/14621.html – Указ Президента України «Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації» від 24 березня 2012 року № 212/2012;

www.ucipr.org.ua – сайт Українського незалежного центру політичних досліджень.

Громадсько-політичне видання

**Розробка регіональних цільових
програм сприяння розвитку
громадянського суспільства
Методичні рекомендації**

*Красносільська Анастасія Олегівна
Лациба Максим Валерійович*

*Літературний редактор Олена Решетова
Дизайн і макет Андрія Доридора*

Оригінал-макет виготовлено на обладнанні
Українського незалежного центру політичних досліджень
01030, м. Київ, вул. Лисенка, 8, оф. 9
Тел./факс: (044) 279-2435, 599-4251
ucipr@ucipr.org.ua, <http://www.ucipr.org.ua>

Підписано до друку 06.12.2012 р. Формат 60x84/8. Папір офсетний. Друк офсетний.
Гарнітура Myriad Pro. Ум. друк. арк. 10,2. Фіз. друк. арк. 11. Тираж 300 прим.
Замовлення № 26/12.

Віддруковано у друкарні ТОВ «Агентство «Україна»
01030, м. Київ, вул. Гончара, 55
Свідоцтво про реєстрацію серії ДК № 265 від 30.11.2000 р.